

Șef Rabin dr. Moses Rosen
Pericopa BO (Exodus 10—1)

La începutul itinerarului

Inima și mintea

היה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך כי
כחוק יד הוציאנו ה' ממצרים (שמות י"ג—מז')

„Și să fie ca un semn pe mîna ta și
ca o amintire între ochii tăi pentru ca
învățătura lui Dumnezeu să fie în
gura ta, căci cu braț puternic te-a
scos Dumnezeu din Mîțraim“ (Exodus
13, 16).

Iată versetul care orînduiește ritu-
alul ce însoțește rugăciunea de dimi-
neală a credinciosului (în afară de
simbăta și sărbători) și care constă în
punerea filacterelor (Tefilin). Eveni-
mentul ieșirii din Mîțraim a însemnat
momentul maturizării colective a celor
eliberați din robie. Pînă atunci, des-
tinul lor se afla în mîinile asuprito-
rului, iar ei nici n-aveau conștiința că
ar putea să și-l schimbe. Din clipa în
care lanțurile sclaviei au căzut, ei au
aflat că soarta le e cîrmuită de Dum-
nezeu și că în mîinile lor se află po-
sibilitatea de a o îmbunătăți.

Ceea ce e valabil pentru colectivita-
te e valabil și pentru individ. În
ziua cînd evreul împlinește 13 ani, e
considerat că a trecut pragul maturi-
tății, că a căpătat o conștiință proprie.
Amintirea eliberării din Mîțraim tre-
buie să-i aducă mesajul Părintelui ce-
resc care îi călăuzește pașii și, în ace-
lași timp, să-i vestească îndemnul de
a se strădui să devină stăpînul pro-
priului său destin.

Filacterele conțin capitolele biblice
care ne vorbesc despre crezul în Dum-
nezeu și în unicitatea Sa, despre dra-
gostea ce l-o purtăm și despre ideea
de răsplată și pedeapsă, precum și
despre ieșirea din Mîțraim. Prin con-
ținutul lor, ele simbolizează, deci, ide-
ile fundamentale ale iudaismului.

Pe brațul sting, în dreptul inimii și
pe frunte, în dreptul creierului, legăm
aceste Tefilin, spre a mărturisi astfel
că punem în slujba acestor idei atît
sufletul, cît și rațiunea, atît simțirea,
cît și gîndirea. Mozaismul nu se mul-
țumește cu o credință oarbă izvorîtă
doar din inimă și necontrolată de ra-
țiune. Întreaga strădanie trebuie să ne
fie îndreptată nu numai spre a-l simți
pe Dumnezeu, ci și spre a-l cunoaște.
Iată pentru ce religia noastră se nu-
mește תורה „învățătură“. Pe căile cer-
cetării cată să străbatem drumul spre
Divinitate.

(Continuare în p. 7)

43 de ani de la pogromul legionar — fascist din 23-25 Tevet 5701 (21-23 ianuarie 1941)

COMEMORAREA MARTIRILOR OBȘTII

Pe ecran : Templul devastat de legionari
סרט על הפוגרום. בית-הכנסת הרומ

Eminența Sa, martor al pogromului, dă explicații
„הביטו וראו אם יש מכאוב כמכאובי“

„Fie memoria scumpilor noștri martiri
în veci binecuvîntată!“ Acesta a fost
gîndul dominant al membrilor Comuni-
tății noastre evreiești care au venit — cu
mic, cu mare — în seara de 28 decem-
brie 1983, în Templul Coral, pentru a
cinsti amintirea kedoșimilor (martirilor)
care, cu 43 de ani în urmă, au fost vic-
timele odiosului pogrom săvîrșit de ban-
dele legionare împotriva populației evre-
iești din Capitală. Comemorarea s-a
transformat într-o impresionantă mani-
festare a hotărîrii celor prezenți de a nu
uita ororile fascismului, de a veghea ca
ele să nu se mai repete niciodată, de a
milita, împreună cu toți oamenii de bine,
pentru pace în lumea întreagă.

În Templul Coral se aflau : Eminența
Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen și doamna
Rosen, conducătorii F.C.E. și ai C.E.B.,
rude ale celor care au pierit în împrе-
jurările tragice ale pogromului, nume-
roși enoriași. Au participat la Hazcara
membri ai Ambasadei statului Israel la
București, în frunte cu Excelența Sa, am-
basadorul Zwi Brosh.

După încheierea serviciului divin de
Minha, pe podium au luat loc corurile
reunite ale cursanților de la Talmud Tora
(dirijori prof. O. Friedman și ing. A. Da-
vid). A fost executată melodia „Es brent“
de Mordehai Gebirtig (solistă Anca Go-
run), piesă muzicală al cărei text și a
cărei melodie evocă în chip impresionant
atmosfera orașului amenințat să piară în
flăcările pogromului și cheamă la vige-
lență pentru ca prăpădul să nu mai aibă
loc. Este intonată apoi ruga „Adoșem, mu-
dom“ de către cantorul A. Jucovski, a-
companied de corul Templului Coral (di-
rijor I. Ledeanu).

Actorul Dan Schlanger de la Teatrul
Evreiesc de Stat a recitat apoi, cu multă

sensibilitate, poemul „Orașul măcelului“
de Haim Nachman Bialik.

Moment de covîrșitoare emoție. Pe un
ecran alb sînt proiectate diapozitive care
în așezare secvențe din zilele și nopțile
cîmpate ale pogromului legionar.

Rînd pe rînd, prin fața ochilor, sis-
tenței se perindă imagini de coșmar : si-
nagogi profanate și incendiate, Templul
Spaniol incendiat și dărîmat, magazine
devastate, oameni smulși, în miez de
noapte, din căminele lor, schingiuiți, tor-
turați și uciși mișelește pe străzi sau în
pădurea Jilavei, familii căutînd să iden-
tifice la morgă cadavrele ființelor scumpe
dispărute, multe portrete ale unora din-
tre victime, ca, de pildă, fiii rabinului
Gutmann, uciși cu sălbăcie, canto-
rul Osias Kopstüek, scos din sinagogă
în timpul rugăciunii și schingiuit, ma-
iorul Sami Röder, îmbrăcat în uniformă
de ofițer, cu decorațiile pe piept, ca și
ale altor veterani ai războiului din 1916—
1918, uciși de legionari în timpul pogro-
mului. Sînt imagini ce vor persista în
mințile celor care le-au vizionat ca do-
cumente acuzînd neiertător barbariile să-
vîrșite de legionari.

În continuare, „Marșul partizanilor“,
executat de corurile reunite Talmud Tora,
evocă faptul că evreii, alături de toți
antifasciștii, n-au rămas pasivi în fața
nenorocirilor, ci, în numeroase grupe de
partizani, și-au adus contribuția la eroica
Rezistență împotriva fiarei fasciste.

Întreaga semnificație a acestei solem-
nități de Hazcara a fost pusă puternic în
evidență în predica emoționantă, zgudu-
toare, rostită de Eminența Sa Șef Rabin
dr. Moses Rosen, care — atît ca repre-

IAACOV GOLD
(Continuare în p. 5)

Vechi sinagogi din Bucureștiul de altădată

Istoria comunităților evreiești de la
noi, ca, de altfel, din orice parte a lumii,
este strîns legată de existența lăcașurilor
de rugăciune.

Într-o descriere de François Recordon
 („Lettres sur la Valachie“, Paris, 1821),
fostul secretar al lui Ioan Caragea Vodă,
care a domnit în Muntenia între anii
1812—1818, citim această frază : „Un alt
merit al evreilor este exactitatea pe care
ei o pun în observarea dogmelor și prac-
ticilor religiei lor, cum e celebrarea Șa-
batului și a celorlalte sărbători, care în-
fățișează adesea tablouri atît de mișcă-
toare ca și cele ce se văd în cărțile
sfinte“.

Urmărind o hartă a Bucureștiului în-
tocmită și editată în 1871 de C. Pappa-
soglu, care a popularizat prin gravuri și
hărți trecutul României, am putut să
mergem, punînd la contribuție și date
istorice, pe urmele lăcașurilor de rugă-
ciune din Bucureștiul de altădată.

Iată, între strada Stelea — după maha-
lău cu același nume de pe vremuri — și
strada Sf. Mina, pe strada Sf. Vineri,
havra, cum o numește după limbajul
timpului, Pappasoglu. Este vorba de
Templul coral, așa cum arăta în 1871,
ridicat la 30 iunie 1866 și tîrnosit, după
ce a fost refăcut, la 18 iulie 1867. Con-
struit după modelul sinagogii din Leo-
poldstadt (Viena), Templul coral este re-
produs miniatural pe hartă, fără aripa
monumentală ridicată mai tîrziu, în 1932.

Coborînd privirea pe hartă, spre dreap-
ta, dăm de două denumiri de străzi : strada
Sinagogii și strada Palestina, iar legîn-
du-le pe amîndouă, de strada Saul. Pe
latura străzii Palestina se ridicau școala
și sinagoga israeliților pămînteni. Este
vorba de ceea ce cunoaștem sub numele
de Sinagoga Mare. Era pe atunci cea
mai mare clădire din cartier. Această
sinagogă, clădită în 1846, din inițiativa
lui Israil Baratz, supranumit Roș Medina
— capul comunității —, și terminată sub
Grigore Bibescu Vodă, în 1847, a fost,
pe vremuri, centrul spiritual al Comuni-
tății evreilor din București. Sub patrona-

SAVIN SOLOMON
(Continuare în p. 7)
„Să povestiți copiilor!“
„למען תספר באזני בנך...“

Cinstirea a doi compozitori evrei

Marți 20 decembrie 1983, a avut loc, în sala noastră de festivități din str. Popa Soare nr. 18, o seară muzicală Leib Nachman, iar luni 26 decembrie a fost sărbătorit compozitorul Ludovic Feldman cu prilejul împlinirii a 90 de ani de viață.

La ambele manifestări muzicale a participat un numeros public venit să aducă omagii sau celor doi cunoscuți compozitori.

La seara muzicală Leib Nachman, au interpretat din creațiile sale muzicale cunoscute personalități ale muzicii precum: pianistele Ana Iftinchi (care a și vorbit despre creația compozitorului) și Irina Lăzărescu, ambele cadre didactice la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” și foste colege ale profesorului Leib

Nachman, la acest prestigios institut de învățământ superior. Au prezentat, în primă audiere, din creațiile compozitorului profesoara Ecaterina Gherson, acompaniată la pian de prof. Clara Friedman.

Seara muzicală a fost prezidată de ing. Th. Blumenfeld, președintele Comunității Evreilor din București.

La sărbătorirea lui Ludovic Feldman, organizată de Eminența Sa Șef Rabbin dr. Moses Rosen și dna dr. Amalia Rosen, au luat cuvântul compozitorii bin dr. Moses Rosen și dna dr. Amalia Rosen, Ștefan Niculescu, Dumitru Capoianu și muzicologii: Anatol Vieru, Doru Popovici, Ștefan Niculescu, Dumitru Capoianu și Dumitru Bughici. Au interpretat din creațiile sărbătoritului: formația „Musica Nova”, condusă de Mircea Oprean și prim-violonistul Avy Abramovici, acompaniat de prof. Irina Staicu.

LUDOVIC FELDMAN

LEIB NACHMAN

Iată cazul în care un articol poate începe cu concluzia sa: concluzia unei cuvântări, cea a lui Anatol Vieru, concluzia unor martori la o viață și o creație de excepție, concluzia unei serii cultural-aniversare: „Sintem bucuroși de a fi contemporani cu un compozitor care s-a luat la întrecere cu secolul”. Chiar dacă nu l-a întrecut la propriu, biologic, și i-o dorim din toată inima, pentru binele muzicii noastre (la muzicii românești, al celei evreiești. Căci nu în zadar cuvântul domnului Șef Rabin dr. Moses Rosen a fost axat în mod special pe această sintagmă: „evreu român”, limpezind-o prin reliefarea cazului (deloc particular din acest punct de vedere) al lui Ludovic Feldman. Compozitor profund devotat cauzelor majore ale țării sale, oglindindu-le în creație, și în același timp atașat de iudaism, de comunitatea evreiască, vibrând la tra-

tematică și teme muzicale evreiești nu înseamnă că ea nu este impregnată de spirit iudaic. Și vom vedea imediat de ce.

Există o dimensiune a creației lui Feldman care a fost subliniată de toți cei care au vorbit întru sărbătorirea sa, dimensiune în cadrul căreia are un cuvânt greu de spus sufletul etern, general, al poporului evreu: este vorba de dimensiunea tragică. Ea a fost scoasă în evidență mai ales de Dumitru Bughici, Ștefan Niculescu și Doru Popovici și asociată întotdeauna, în afara conținutului tragic propriu-zis, cu ceea ce Dumitru Bughici sublinia ca frământare a creației, meditație profundă, gravitate a unei naturi tinzind spre absolut. Ea a fost scoasă în evidență mai ales de muzica pe care am auzit-o în acea seară de 26 decembrie, muzică reprezentativă pentru stilul și concepția generală a compozitorului, în mod special din ultima perioadă. Mă refer mai ales la cutremurătoarea piesă simfonică „In memoriam. Annei Frank”, lucrare considerată expresionistă tocmai prin tragismul său.

Simbolul Annei Frank este pentru Ludovic Feldman simbolul vibrației odată cu poporul său, profesiunea sa de credință, am putea spune. Și nu este întâmplător că

„Cînd un om îmbrățișează drept conduită de viață onestitatea, justetea și dăruirea luminii și culturii nu e de mirare că și în muzica lui se reflectă acest lucru. O voință puternică și o vitalitate afectivă, de un romantism inobilat, fac ca muzica lui Leib Nachman să aibă un relief bine conturat, o cromatică bogată și un poetic subtil”. Sint cuvinte gîndite, scrise și rostite de profesoara Ana Iftinchi, colaboratoare apropiată a reputatului compozitor Leib Nachman, căruia i s-a închinat seara de muzică, ce a avut loc sub auspiciile C.E.B., la 20 decembrie 1983, în sala de festivități din Popa Soare, devenită arhiplină.

Pentru a ne apropiia de anii de formare intelectuală și sufletească a artistului, așa cum poate fi remarcată de un concetățean dotat cu un adinc spirit de observație, să dăm cuvîntul președintelui C.E.B., ing. Th. Blumenfeld, care a prezidat această manifestare. „Crescut într-o atmosferă evreiască, la Iași, Leib Nachman aduce, mai târziu, în opera sa cantabilitatea folclorului evreiesc”.

Înainte de a se face cunoscut pe tărîm muzical, Leib Nachman demonstrează, încă o dată, dacă mai era nevoie, cînd istoria poporului evreu e plină de ase-

de L. Nachman, cuprinzînd poeme evreiești, în memoria lui Ravel, „Vesnica enigmă”, partea a III-a și a IV-a, de influență iudaică, din „Concertul pentru vioară”, poemul „Kol Nidrei”, alt de popularul „Oifn pripic”, culegerile de folclor evreiesc, adunate împreună cu regretatul Max Eliskovits, „Poeme orientale” pentru trei pian, melodii din poeme evreiești și arabe, „Studii de virtuozitate” și „Studii — poeme evreiești”. Din ciclul de 11 cîntece pentru voce și pian, inspirate din folclorul evreiesc, cîntă aparținînd lui Șostakovič, L. Nachman a făcut cîteva aranjamente la patru mîini pentru pian, dintre care prof. Ana Iftinchi a menționat, în mod deosebit, cîntecul nr. 1, „La moartea unei copil”, și nr. 10, „Cîntecul fetișcanei”. Leib Nachman — a subliniat vorbitoarea —

Medaliaoe muzicale

în pofida mijloacelor componistice destul de moderne, care nu sînt întotdeauna asimilate cu ușurință chiar de un public meloman, la audierea discului toți cei prezenți au fost cuprinși ca de o vrajă.

Dar nu este numai tragism în opera lui Feldman, deși această idee ne-ar fi putut fi accentuată în mare parte de „Cvintetul” interpretat de reputata formație „Musica Nova” condusă de violonistul Mircea Oprean, din nou un discurs muzical frământat, îngoscat, rupt în fraze a căror disperare și violență a fost adînc și în același timp, rafinat simțită de interpreți. Și totuși, nu e numai tragism, este și o seninătate, o bucurie de viață, o exuberanță tinerească chiar, pe care ne-a reliefat-o, cu un deosebit farmec al expunerii, compozitorul Dumitru Capoianu, care a relevat și modestia deosebită a celui sărbătorit, spunînd că numai asemenea oameni pot privi de sus la ei înșiși. Această seninătate provine din fermitatea legii morale — firești și nu impuse — interioare, ne spune Doru Popovici; ea provine și din știința de a trăi fiecare clipă de artă și viață cu mirare și înțelepciune, ne spune Dumitru Capoianu. Cert este că muzica ne-o confirmă atunci cînd este cazul, cu precădere într-o lucrare cum a fost „Suita a II-a de cîntece și dansuri”, interpretată cu har de Avy Abramovici, violonist pe care nu mai trebuie să-l recomandăm nimănui, acompaniat de pianista Irina Staicu.

Șase cuvîntări despre Ludovic Feldman, șase unghiuri din care-l putem privi pe Ludovic Feldman, șase urări de bine pentru Ludovic Feldman și, „last, but not least”, muzica lui Ludovic Feldman, astfel s-au configurat portretul unui compozitor și tabloul unei creații. O viață și o creație pe care Ștefan Niculescu o caracteriza ca pe o sfidare la adresa limitelor, adăugînd, așa cum am trage și noi concluzia: „Nimic nu este imposibil în fața unei creații care tinde spre absolut”.

Mulumim Eminenței Sale și conducerei comunității noastre pentru această minunată seară. Atît.

DANA CAMIL

a cules cu multă hărnicie teme de folclor românesc și evreiesc și al altor naționalități, dar și le-a apropiat într-o viziune selectivă, după criterii artistice, stilistice și afective proprii. Ele sînt mîse a cadru, ambianță și sevă de noi deveniri originale, ce curg în forme stilizate din tulpina generoasă a unei sinteze creaționale anumite”.

Dăruita violonistă prof. Ecaterina Gherson și pianistele de mare profunzime și sensibilitate care sînt profesoarele Clara Friedman, Irina Lăzărescu și Ana Iftinchi au ilustrat „pe viu” cuvintele pline de căldură ale eruditului conferențiar.

Și iată cîteva din impresiile calde încă de vibrația clipelor trăite ale muzicologului Dana Camil, participantă la această medalion muzical: „Din constantul atașament și din marea dragoste față de iudaism se configurează opera originală a compozitorului, alernind violență și lirism, cu o tot mai accentuată tendință spre valorificarea folclorului evreiesc, din care derivă de fapt calitatea specială a lirismului lui Leib Nachman — niciodată dulceag, niciodată „sentimental” (în sensul negativ al cuvîntului), totdeauna pătruns de un fior adînc, alt de aparte, de esență inexprimabilă în cuvinte a melodiilor evreiești vechi și chiar mai noi”.

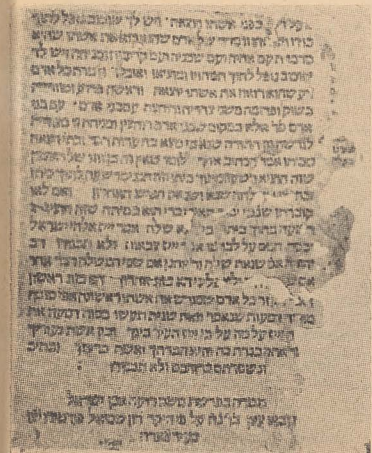
Fluxul afectiv, reala comuniune dintre interpret și public au dovedit, o dată mai mult, veridicitatea artei lui L. Nachman, receptivitatea pentru muzică a poporului cunoscut încă din antichitate pentru știința de a-și spune sufletul mîngîind harpa și al cărui rege preaiubit a fost el însuși un neîntrecut muzician; au dovedit că organizatorii acestei serii, conducătorii F.C.E. și ai C.E.B., știu să deosebească manifestările ce au loc sub această etichetă valoarea unor evenimente culturale de anvergură.

C. DVI

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Talmudul „spaniol“

Aşa-numitul Talmud „spaniol“, compilat în Spania și Portugalia între anii 1484 și 1497, având la bază o versiune necunoscută a Talmudului babilonian, a fost considerat pierdut de circa 500 de ani. Printr-o muncă intensă, migăloasă, prof. Haim Z. Dimitrovsky a reușit să adune 550 de pagini din Talmudul „spaniol“ și, într-o oarecare măsură, să-l reconstituie. Seminarul teologic evreiesc din S.U.A. l-a publicat, împreună cu comentariile prof. Dimitrovsky. Reproducem o pagină din acest Talmud.

Comunitatea din Ferrara

Romanul strălucitului scriitor evreu contemporan Giorgio Bassani, „Grădinile Finzi-Contini“, tradus din italiană în numeroase limbi (printre care și română), ca și filmul realizat după acest roman de marele Vittorio de Sica au reactualizat istoria vechii și strălucitei comunități israelite din Ferrara, capitala provinciei Emilia, aflată în nord-estul Italiei. În documente, evreii sînt semnați în acest oraș din anul 1088 și atestați din 1275. Acolo a trăit și a scris unul dintre adversarii de idei ai lui Maimonide, Salomon Petit. Atît Inchiziția, cît și poetul Vannozzi își manifestară ostilitatea față de evreii ferrarezi, dar, în secolul al XV-lea, familia ducală d'Este le acordă acestora unele drepturi, confirmate în 1448 de Papa Nicolae al V-lea. Li se îngăduie să clădească zece sinagogi, dintre care una, din 1481, mai există și astăzi. În 1477 se înființează la Ferrara o tipografie ebraică, iar în 1492 fură admiși unii evrei expulzați din Spania. Grație lor, legăturile comerciale ale orașului cu Orientul se întăriră. Relativa toleranță a ducelui Ercole a făcut ca refugiații marani să-și poată relua religia strămoșească. Evrei izgoniți din regatul Neapoleului (de exemplu descendenții ilustrei familii sefarde Abrabanel) și din unele state germane și-au găsit, de asemenea, azil în Ferrara. Exemplarele existente ale Talmudului au fost însă, și acolo, din ordin papal, confiscate sau arse. În 1554, comunitatea ferrareză găzduiește conferința rabinilor italieni și luă parte la demersul făcut pentru autorizarea retipăririi Talmudului.

Dealtfel, în anii 1551—1558, se reînființează o tipografie ebraică în Ferrara, unde trăiau învățații evrei Farissol, Rossi ș.a. După trecerea orașului, la 1597, în stăpînire papală, situația evreilor se înrăutățește: li se confiscă bunurile imobiliare, li se îngăduie funcționarea numai a cîte unei sinagogi de fiecare rit (italian, spaniol, levantin și german) și li se fixează rezidența un ghetu. Acesta fu atacat și prădat de șase ori în intervalul 1648—1754. În 1721 se înscenă un proces de „omor ritual“. În oraș au mai rămas circa 1500 de evrei, restul de cîteva mii luînd calea pribegiei. Sub influența curentelor democratice, legile anti-evreiești fură parțial amendate, începînd din anul 1732, și abolite în 1859, cînd Ferrara fu încorporată în regatul Sardiniei, iar apoi în acela, unificat, al Italiei. Drepturi cetățenești le-au fost acordate evreilor ferrarezi de către vremelnica stăpînire franceză (1796), dar anulate în timpul ocupației austriece și al restabilirii autorității Vaticanului asupra orașului. Numeroși evrei ferrarezi au luat parte la luptele pentru eliberarea națională și socială a poporului italian, îndeosebi în 1848. La Ferrara s-a ținut, în 1863, congresul comunităților evreiești din întreaga Italie. În ultimii ani ai regimului fascist italian, comunitatea din Ferrara, redusă la cîteva sute de suflete, a fost lovită, ca întreaga evreime italiană, de legi discriminatorii, iar în cursul ocupației germane (1943—1944), aproape complet nimicită. Pe fundalul acestei tragedii se desfășoară dealtfel acțiunea romanului lui Bassani, de care pomeneam la începutul acestui articol.

I. D.

În memoria evreilor exterminați la Maidanek

Ziua de 3 noiembrie 1943 a rămas înscrisă în analele lagărului hitlerist de exterminare din Maidanek drept „miercurea singeroasă“. În acea zi au fost executați 18 400 de evrei. Cei mai mulți erau evrei din ghetourile din Lublin, Varșovia și Bialistok, precum și din Cehoslovacia, Germania, Franța, Belgia și Olanda.

„SS-iștii își aduceau victimele, în grupuri de cîte 50—100 de persoane, la gropi săpate dinainte; oamenii erau culcați cu fața în jos și împușcați cu arme automate; apoi cadavrele erau arse în crematorii. Aceasta a fost cea mai mare execuție din istoria lagărului de la Maidanek.

Masacrul a durat de la ora 8 dimineața pînă la 8 seara. Printre victime se aflau multe femei și copii. Cei mai mulți dintre copii erau aruncați de vii în gropile comune. Execuțiile s-au făcut în acordurile muzicii lui Strauss.

La a 40-a comemorare a victimelor de la Maidanek, la Varșovia au avut loc adunări solemne, iar la Lublin, o sesiune comemorativă dedicată acestui eveniment. La monumentul de la Maidanek au fost depuse coroane de flori.

Tot la 3 noiembrie a.c., la Monumentul eroilor răscoală din Ghetoul Varșoviei s-a ținut o adunare comemorativă în memoria victimelor de la Maidanek. Au participat locuitorii ai Varșoviei, foști luptători din Rezistența împotriva coteritorilor nazisti, membri ai Clubului Maidanek, membri de frunte ai Uniunii foștilor combatanți, ai Asociației evreiești de cultură din Polonia, ai Institutului de istorie a evreilor din Polonia și din partea redacției revistei „Folks-Stime“.

Au fost depuse coroane de flori în memoria celor dispăruți.

Interesul pentru idiș

Studierea limbii și literaturii idiș cunoaște, în ultimii ani, un interes remarcabil. O consacrare, la cel mai înalt nivel, a bogăției de exprimare și a farmecului acestei limbi li constituie și faptul că Academia Regală de Științe a Suediei a acordat Premiul Nobel pentru literatură pe anul 1979 scriitorului de limbă idiș Isaac Bashevis-Singer.

În cuvîntarea rostită de acest mare fiu al poporului evreu la solemnitatea de premiere, el a declarat: „Înalta onoare pe care mi-a acordat-o Academia Suedeză este, de asemenea, o recunoaștere a limbii idiș — o limbă a exilului, o limbă fără țară, o limbă care nu posedă cuvinte pentru arme, muniții, exerciții militare, tactici de război...“

Pentru mine limba idiș și comportarea celor care o vorbesc sînt identice. Se pot găsi în dialectul idiș expresiile bucuriei pioase, plăcerii de viață, dorului de Mesia, răbdării și ale unui adînc respect față de individualitatea umană. Există un umor liniștit în idiș și o grațitudine pentru fiecare zi din viață, pentru fiecare firimitură de succes, pentru fiecare întîlnire cu iubirea...“

Studiul limbii idiș a fost introdus nu numai în programul unor școli evreiești, ci și în universități, alături de cursuri de limba ebraică. Au fost inițiate forme noi de studiu, printre care cursuri de vară. În 1982 a fost instituit la Oxford un asemenea curs, de către „Oxford Centre for postgraduate Hebrew studies“. În cel de-al doilea an de studiu, cursul a fost frecventat de un număr aproape dublu de studenți față de cel precedent, printre ei fiind studenți din Anglia, dar și din Israel, Africa de Sud, S.U.A., Franța, Elveția și R.F.G.

Prof. Eugene Orenstein, din Montreal, a ținut prelegeri despre literatura idiș din secolul al XX-lea. Au fost citite și analizate poezii de Leevik și Glatstein, de Singer și Shapiro. Profesorul a relevat o atît de mare abundență de aspecte necunoscute, încît ele pot constitui un material de studiu pentru luni de zile.

Dr. David Katz, născut în Brooklyn, stabilit la Londra, a folosit mult din

umorul evreiesc în lecțiile sale despre limba idiș.

Doi eminenți studenți bursieri ai Universității Columbia — New York, dar Elinor Robinson și dl Christopher Hutton, au prezentat interesanta carte „College Yiddish“, de Uriel Weinreich. Autorul este fiul lui Max Weinreich, primul profesor de idiș la o universitate din S.U.A.

Cursanții s-au bucurat și de prelegeri ținute de profesori oaspeți, printre care: prof. Goldberg, de la „Queens College“ — New York, care a vorbit despre poetul Itic Manger, originar din România; prof. Prawer, din Oxford, despre A. N. Stencl; prof. Carry Cranteford, de la Universitatea Furman—Carolina de sud, a prezentat o prelegere de filologie comparată idiș-ladino; Herman Süß, din München, a vorbit despre bogata literatură idiș de la Biblioteca Bodleiană, din Oxford, precum și despre cea aflată în arhivele germane.

Nu au fost omise nici lecțiile despre teatrul în limba idiș. Dna Anna Tzeiniker a făcut o expunere asupra teatrului londonez, începînd din 1933. Firește că a menționat și din umorul lui Șalom Alehem. Dna Vera Solomon, din Franța, a vorbit despre teatrul idiș la Paris.

Cursurile au fost însoțite de divertismente. Au fost vizionate filmele „Dibbuk“, „Hester Street“, „Tevie Lăptarul“, „Cîmpii verzi“, în idiș, subtitrate în engleză. De asemenea, dra Ruth Rubin, din New York, a conferențiat despre istoria și tradiția muzicii idiș, ilustrată cu cîntece populare.

Ceramista Zisl Lang, din Londra, a prezentat o frumoasă expoziție de porțelanuri, pe care erau scrise, cu mîna, proverbe în limba idiș.

Ce i-a atras pe acești evrei la cursul de vară de la Oxford? Ce i-a determinat să accepte un program atît de bogat, dar și atît de obositor? Explicația a fost simplă și tulburătoare: „We want to go back to our roots“ („Vrem să ne întoarcem la rădăcinile noastre“).

Idișul este limba pe care o vorbeau părinții și bunicii acestor cursanți și ai noștri.

IETI BLUM

ISRAELIENII ÎNVAȚĂ ȘI CITESC...

Preocuparea pentru instruirea și educarea tinerei generații ocupă un loc primordial în Israel. Dacă la înființarea statului cursurile școlare erau frecventate doar de 135 000 de elevi, în prezent sînt cuprinși în toate formele de învățămînt din țară peste 1 250 000 de tineri, desigur, în condițiile creșterii în general a popu-

lației. Învățămîntul este obligatoriu și gratuit pentru copiii între 5 și 16 ani, 88% din copiii de trei ani și 97% din cei de patru ani urmează cursurile preșcolare. Numărul studenților care urmează cursurile celor șapte universități și ale altor institute de învățămînt superior se ridică la 116 000. Aproximativ 30 000 de persoane urmează anual cursuri de perfecționare sau postuniversitare.

Israelienii citesc mult. Anual se publică 3 700 de titluri de noi cărți, iar numărul ziarelor și revistelor este, la o populație de circa patru milioane de locuitori, de aproximativ 700. În același timp, israelienii sînt pasionați spectatori. Numărul biletelor la concerte, raportat la numărul populației, este mai ridicat decît oriunde. Cele circa 90 de muzee sînt vizitate anual de peste zece milioane de oameni, inclusiv turiști, iar cele 25 de muzee în aer liber și 180 de parcuri naționale primesc anual vizita a peste 6,5 milioane de turiști.

Femei evreice în Parlamentul britanic

Trei din cele 24 de membre ale Parlamentului britanic sînt evreice. Printre ele, dna Renée Short, o fostă ziaristă, care nu aparține nici unei formații politice, a devenit, încă din 1964, o „MP“ (membră a Parlamentului britanic). Nu este prima evreică al cărei nume este însoțit de aceste inițiale; în fapt, această prioritate i-a aparținut dnei dr. Marion Phillips, evreică, născută în Australia.

Dna R. Short și-a primit mandatul din partea circumscripției Wolverhampton, unde a obținut majoritatea la ultimele alegeri. „Nu poți să-ți faci o idee despre ce înseamnă să deții un asemenea mandat, pînă cînd nu ai o proprie experiență în această privință — a declarat ea unei reportere a publicației „Jewish Chronicle“ —. Este o muncă zilnică, din zori pînă-n noapte. Nici un moment nu încețoșă sosirea curierului și telefonul sună neîncetat“. Ea și-a dobîndit în Camera Comunelor o reputație deosebită, prin

intensa activitate pe care a depus-o pentru soluționarea unor probleme, cum sînt: reforma dreptului penal, dreptul la muncă al femeilor și altele. „Eu consider că în soluționarea problemelor sociale de care mă ocup — a subliniat dna Short — este viu interesată și populația evreiească din circumscripția pe care o reprezintă“.

De altfel, dna Short s-a aflat permanent în primele rînduri ale luptei pentru pace și împotriva rasismului, probleme care preocupă în mod special pe evreii din această circumscripție.

La invitația sindicatelor din Israel, ea a făcut o vizită în Țara Sfîntă, unde a cunoscut și apreciat activitatea unor servicii sociale, cum sînt spitalele. Deputata Short se situează constant pe poziția necesității dialogului și cooperării cu țările socialiste, drept care a fost aleasă în conducerea unor asociații de prietenie cu aceste țări.

Mari binefăcători ai omenirii (II)

LAUREAT AL PREMIULUI NOBEL: ELIE METCHNIKOFF

În formarea și afirmarea imunologiei moderne, creația teoretică și parțial experimentală a lui **Elie Metchnikoff** rămâne o piatră de fundament.

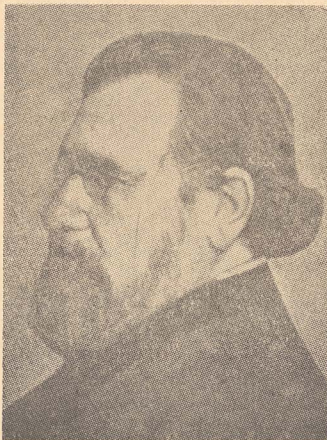
Acest „mare binefăcător al omenirii” s-a născut în Rusia, în 1845. Provenea, pe linie paternă, dintr-o familie de boiernași și militari, ce-l număra și pe Apostol Mîlescu, fratele cronicarului și diplomatului Nicolae Mîlescu, iar după mamă, dintr-o familie evreiască — Neakovich.

Metchnikoff s-a afirmat mai întâi ca zoolog și embriolog. La numai 18 ani, în 1863, student în primul an, publică afit o primă cercetare dedicată infuzorilor, cit și un comentariu critic la „Originea speciilor” de Ch. Darwin. În anii care au urmat, dovedind o deosebită aplicație pentru cercetarea științifică și învățămînt, ajunge, în 1870, profesor de zoologie la Universitatea din Odessa. Teoretician înăscut, avid după jocul generalizărilor cu iz filozofic, temperament vulcanic, fantezist pînă la limita absurdului și a incredibilului, cel care avea să fie numit de I. Cantacuzino „poetul biologiei” n-a ezitat să construiască și să dărîme, cu o umitoare nonșalanță, ipoteză după ipoteză. Din multitudinea creațiilor sale teoretice, a păstrat totuși două, care i-au ocupat nu numai spiritul speculativ, ci și întreaga-i viață de experimentator tenace. Prima, elaborată la Odessa între anii 1870—1882, se referea la modul de naștere al organismelor pluricelulare, în istoria naturală a viețuitoarelor. Pe acest tărîm al embriologiei, savantul contrazicea „teoria gastreei” formulată de Ernest Haeckel, prilej de acerbe lupte de opinie în presa vremii cu marele naturalist de la Universitatea din Jena.

Elie Metchnikoff își datorează însă celebritatea celei de-a doua teorii a sa, **facocitoza**, elaborată în urma unor observații făcute la spongierii de mare, pe cînd lucra la Institutul Marin de la Napoli (1882—1883). Prima expunere publică a teoriei facocitare a fost făcută de Elie Metchnikoff la cel de-al VII-lea Congres al naturaliştilor și medicilor ruși, ținut la Odessa. Derivată din conceptele teoriei parenhimului, teoria facocitozei se referea la modul în care se apără organismul omului și al animalelor de atacul microorganismelor (microbi, paraziți microscopici). După Metchnikoff, procesul se petrece în felul următor: de îndată ce microbi pătrund în organism, ei sînt „recunoscuți” de către anumite globule albe, care-i prind cu ajutorul unor prelungiri protoplasmice (pseudopode), îi înglobează în citoplasmă și îi digeră. Savantul care observase aceste procese la animale

inferioare (nevertebrate) risca o generalizare la cele superioare, inclusiv la mamifere.

Pasiunea cu care a susținut realitatea facocitozei ca proces general la toate nivelele biologice și mai ales exclusivismul său (el susținea, în perioada 1883—1890, că facocitoza reprezintă principala, dacă nu unica armă de apărare a organismului) au generat acerbe polemici, atît în Rusia, cît și peste hotare. Silit să se expatrieze, Metchnikoff a fost chemat de Pasteur în institutul său parizian (1888), unde a fost numit șef de secție, apoi director științific (1893), și unde a lucrat pînă la moartea sa, în 1916.

Deși observase el însuși puterea antimicrobiană a serului imun, debarasat de leucocitele în care credea cu atîta ardore, Metchnikoff a continuat multă vreme să nege realitatea existenței anticorilor, implicit a fenomenului imunității humorale, descoperit de V. Babeș în 1889 și dovedit prin lucrările lui Behring și Kitasato, Roux etc. Din păcate, oponenții lui Metchnikoff, cu excepția lui Babeș, căzuseră în extrema opusă: afirmău că imunitatea se datorează exclusiv anticorilor și negau total rolul celulelor facocitare.

Reconsiderîndu-și poziția, în urma unor experiențe bine gândite și conduse, Metchnikoff a recunoscut în final și rolul important pe care-l joacă imunitatea humorală. Acceptînd diminuarea importanței facocitelor la organisme superioare,

el a precizat însă că anticorpii sînt fabricați de anumite leucocite. Ideea nu a fost însă acceptată de inamicii săi științifici, în special de cercetătorii grupăi înfrînte, în jurul lui Behring, Pfeiffer, Löffler, Krauss ș.a.; aceștia au continuat să-l atace pe Metchnikoff, lupta dintre celulaști și humoraliști continuînd pînă în anii 1910—1912.

Ținînd cont de toate acestea, contemporanilor le-a apărut cel puțin stranie, dacă nu contradictorie, hotărîrea juriului Nobel de a acorda prestigiosul premiu Nobel de la 1908 atît lui Elie Metchnikoff, cît și lui Paul Ehrlich, care, deși nu era implicat direct în „cearta facocitelor”, era partizan al lui E. Behring, o parte din cercetările humoralistice fiind semnate de el însuși sau de colaboratori de-ai săi de la Institutul din Frankfurt pe Main.

Devenirea ulterioară a imunologiei a dat un neașteptat verdict de clarviziune Academiei Suedeze. În fond, ambele tabere de combatanți, atît partizanii lui Metchnikoff, cît și cei ai humoraliștilor germani, aveau dreptate. Fiecare vedea o parte a realității, absolutizînd-o și neglijînd judecarea dialectică complexă a fenomenului imunitar. Cercetările moderne au dovedit clar că Metchnikoff avea dreptate atunci cînd afirma că facocitoza are un mare rol nu numai în apărarea organismului, dar și în procesul de epurare din țesuturi a detritusurilor celulare și a unora din deșeurile rezultate din metabolism. În procesul de apărare, primele elemente care iau contact cu inamicul (microb, virus, toxină, țesut străin) sînt tot „niște facocite”, macrofagele. Anticorpii joacă un rol imens în imunitate, dar, exact așa cum presupunea Metchnikoff, ei sînt „preparați” în interiorul unor anumite globule albe (limfocite B). Și aceste confirmări, peste vreme, dovedesc că Elie Metchnikoff, în ciuda unor furtunoase adversități în epocă, a meritat pe deplin Premiul Nobel pe 1908. Șef de școală științifică, mentor, semănător generos de idei originale, Metchnikoff a știut să adune în jurul său o pleiadă de tineri cercetători, care, cu timpul, au devenit la rîndul lor mari personalități ale biomedicinii: Jules Bordet (Premiul Nobel), Amédée Borrel, I. Cantacuzino, C. Levaditi ș.a.

La 75 de ani de la decernarea rîvnitului și prestigiosului premiu științific, omenirea vine să înțeleagă, recunoscătoare, mai clar contribuțiile pe care oamenii de știință citați: **Elie Metchnikoff** și **Paul Ehrlich** le-au adus la dezvoltarea științelor medico-biologice, la apărarea vieții.

Acad. prof. dr. doc. N. CAJAL

DECESE

În perioada 9.XII—22.XII.1983, în mitirele Comunității Evreilor din București au fost înhumați:

Ipcar Ludwig Mihail (77 de ani), Spiru Haret 7 A; Dascălu Leib Moisă (74), Calea Șerban Vodă 113; Bercovici Bar (88), Calea Rahovei 11; Friedman Ar (88), Cămin „Amalia și Șef Rabin Moser Rosen”; Șmilovici Moise Bar (88), Șos. Giurgiului 105; Meningi Frieda (71), str. Mihai Eminescu 12; Zilberman Leon (55), Aleea Nicușel 4; Tabacnic Seina (81), str. A Vlaicu 39; Nadler Ionas (93), str. Bolșevan 3 B; Fișler Zisla (83), str. Poienărcel 5; Barati Naftale Hers (83), str. Romulus 27; Fruchter Gabriela (83), str. Drobeta 15; Șos Moise Leib (83), Calea Victoriei 208; Gany Maria (83), Splaiul Unirii 42.

Clara și Mandi Wittner — soră și cu nat, Eti — soră și întreaga familie născută, cu multă durere, decesul, în decembrie 1983, al dragei și scumpei

OFELIA VAINTRAUB

Fălticeni — București
Pios omagiu în memoria ei!

Cu nemărginită durere, soția și copiii anunță, cu 12 decembrie 1983 s-a stins din viață

DAVID MORGHENȘTERN

Dorohoi

Nu-l vom uita niciodată!

Familie Feder, Bruhis, Szabo, Librescu anunță, cu regret, decesul

ȘTEFANIE BRĂDESCU

magistrat pensionar din Ploiești născută Feder, Piatra-Neamț
Înmormîntarea a avut loc la București la 25 decembrie 1983.

Hanna — soră, Josef — frate, Gustav, cumnată, Karl Blumenfeld — cumnat, David, Lilian, Mihael-Paul, Geoffrey-Sven, Leslie-Robin, Dorin Buimovici — nepoți și familiile Hofmeyer, Katz, Meisner-Rosca comemorează decesul, din 1983, al lui

SOLO SCHWARTZ

în vîrstă de 79 de ani, căsătorit, colaborator onorific la Zwas-Botoșani și Ehm

Soția și copiii anunță, cu durere, înmormîntarea, la 8 ianuarie 1984, a unui an de la decesul scumpului nostru

LEIBA ȘAPSA

Nu te vom uita niciodată!

Cu aceeași durere, reamintim înmormîntarea, la 23 ianuarie 1984 (9 Șvat), a unui an de la trista despărțire de neuitat al nostru soț și tată

ISAC LEIBOVICI

Botoșani

Un gînd pios pentru sufletul său nobil

Familia amintește, cu inegalabilă durere, că la 2 Șvat 5744 (6 ianuarie 1984) se împlinesc zece ani de la decesul scumpului lor

HARRY FAIBIȘ

jurist

Nu-l vom uita niciodată!

E. SUHOR

O FRUMOASĂ PRIETENIE

(C. A. Rosetti-Armand Lévy)

Vasta corespondență a lui C. A. Rosetti către cei pe care îi numea „frații” săi, respectiv către colegii de generație din țară și din străinătate nutriră aceleași convingeri politico-sociale, cuprinde și un set de scrisori către Armand Lévy.

Dacă cercetăm afinitățile electice dintre revoluționarul român și Armand Lévy descoperim aceeași pendulare între donquijotism și spirit practic, aceeași dragoste pentru progres, același discernămint în analiza evenimentelor politice ale vremii. Dacă am încerca să detectăm elementul-cheie de apropiere între Rosetti și Lévy, el ar putea fi depistat în fermitatea prin care primul își exprimă dezaprobarea în fața oricărei forme de compromis, fiindcă nu dragostea de putere, ci dragostea de țară este mobilul tuturor acțiunilor sale.

Prietenia cu Armand Lévy nu e de circumstanță. Viitorii militanți ai luptei pentru independența țării și a poporului

român s-au cunoscut în tinerețe. Armand Lévy era student la Paris (urma cursuri de istorie, cu Edgar Quinet și Jules Michelet, și cursuri de literatură slavă, cu poetul Adam Mickiewicz). C. A. Rosetti se afla în exil, la Paris, împreună cu frații Golești și I. C. Brătianu, cu alți democrați români de prestigiu.

După o sedere de mai mulți ani în România, unde prietenul său îl convinge să vină „spre a îndruma acolo mișcarea liberală”, Lévy revine la Paris, cu misiunea de a face cunoscută în presa franceză noua orientare politică a României.

Nu se limitează însă la atît. Publică și o broșură, despre care e vorba în corespondența lui C. A. Rosetti cu Armand Lévy*, „România și libertatea Dunării. De ce libertatea Dunării reprezintă o problemă europeană”, după ce înainte scrisese multe articole care susțineau cauza unirii Principatelor Române. Îl ajută pe Gh. Panu, amintit într-una din scrisorile lui C. A. Rosetti către Lévy, la redactarea în franceză a broșurilor „Notă asupra Principatelor Unite Moldova și Valahia”, „Autonomia română și puterile garantate”. Toate acestea sînt dovezi ale unei prietenii profunde ce-l leagă pe Lévy de Rosetti și de România.

Ceea ce se remarcă din tonul scrisorilor este totala sinceritate, lipsa oricărei

* Vezi C. A. Rosetti, „Correspondență”, Editura Minerva, București, 1980, pp. 355—356.

conformism în adresare, stîmă adîncă pe care Rosetti o nutrește față de Lévy. Noțiunea de patriot este sacră pentru Rosetti, de aceea o scrie cu majusculă. Este un sentiment sincer, care nu e lăsat să se reverse în efuziuni. Tocmai precizia consemnărilor scoate în relief ceea ce pe alocutori e lăsat să scape din țesătura strînsă a frazelor: undă de tandrețe mărturisind adîncile afinități dintre doi oameni care se simt apropiați sufletește, în pofida depărțării în spațiu: „Cu toate acestea, păstrați-mi prietenia dvs. și poate că îmi va fi dat să văd odată că sînt demn de ea”, scrie Rosetti către Lévy, într-o scrisoare purtînd data de 3 iulie 1855. „Vă îmbrățișez din inimă pentru tot ceea ce ați scris pentru noi și vă string mîna frățește”, i se adresează același Rosetti într-o scrisoare din 18 mai 1883.

Nu sînt cuvinte ocazionale. Rosetti își mărturisește prietenului său Lévy și neputințele și neajunsurile personale și divergențele politice de opinie cu acei conducători ai vremii care se opuneau curentului de democratizare a vieții publice din țară: „Sînt, după incendiu, mai sîrac ca niciodată” (e vorba de incendiul din 27 ianuarie 1884, care distrusese tipografia și redacția ziarului „Românul”), îi scria acesta lui Lévy, la 27 aprilie 1884. „Și mă găsesc în divergență de opinii cu guvernul asupra reformei electorale, libertății absolute a presei și asupra uneia sau două alte probleme”.

Ceea ce este demn de relevat în această prietenie e constanța ei. Într-o lume unde primau legile interesului și ale forței, unde amicitia fluctua în funcție de conjunctură, Rosetti și Lévy fac dovada unei nobleți de caracter cu valoare exemplară.

Din comunitățile noastre

CONFERINȚE

BUCUREȘTI

„KAFKA ȘI CRIZA IDENTITĂȚII IUDAICE“

În conferința „Kafka și criza identității iudaice”, a publicistului **Țicu Goldstein**, în sala noastră din str. Popa Soare, vorbitorul a pornit de la considerentul că întotdeauna s-a trecut prea ușor peste filioanele iudaice ale operei acelui care a fost taxat drept marele clasic al literaturii absurduului. Zugrăvind mai întâi singularitatea lui Kafka, conferențiarul a arătat că acesta a fost un evreu de limbă germană, într-un oraș ceh, cu o cetățenie austriacă, sub o autoritate imperială bicefală. În acest mediu Kafka se simte de două ori alienat, o dată ca evreu, apoi dezrădăcinat chiar în limba în care se afirmă — germana —, deoarece această limbă nu exprimă nuanțele simțirii evreiești.

Sintem totuși în Praga Marelui Rabin Löw, unde iudaismul, în căutarea propriei sale autenticități, exercită asupra scriitorilor și gânditorilor evrei o atracție la care ei se credeau imuni. În acest imperiu, să nu uităm, s-au născut Theodor Herzl și Max Nordau, inițiatorii moderni ai Renașterii evreiești. Lacunele educației sale spirituale, comună mai multor generații de evrei „emancipați”, sint dezvăluite în faimoasa „Scrisoare către tată”, în care Kafka, la vârsta maturității, condamnă formalismul, respectarea conveniențelor, învățarea pe de rost a textelor sacre, ce l-au îndepărtat o vreme de iudaism, aruncându-l în brațele unei crize profunde de identitate, care va dura până la redescoperirea valorilor noastre tradiționale, îndeosebi prin contactul cu o trupă de actori de teatru idiș, din răsăritul Europei, un eșanțon de viață autentică evreiască, despre care va relata în *Jurnalul său integral*. Kafka este puternic atras de evreii din răsăritul Europei („dacă aș fi putut să-mi aleg locul nașterii, m-aș fi născut printre evreii din răsărit”). În ei întrezărea el marea noastră șansă de întoarcere la autenticitatea originară. Fascinația — mijlocită de trupa idiș din Lemberg și de Ithak Levi, actor și animator al acesteia — consta în descoperirea, extraordinară pentru evreul de tip occidental, „pe viu”, că iudaismul n-a murit în antichitate, odată cu statul iudeu, că el nu s-a oprit la Biblie, că nu s-a afirmat apoi, încă o dată, ca un cîntec de lebedă în Talmud și Zohar, ci că există și azi, undeva, mai la est, o vatră autentică, care nu păstrează doar cenușa, ci, ca o flacără vie, marea noastră tradiție înnoitoare, un mod și un model de viață evreiască veritabilă. Simțea, ceea ce simțim cu toții, că în vremurile moderne iudaismul răsaritean a salvat iudaismul în general.

Ulterior, contactele cu iudaismul se în-

mulțesc. Kafka va studia ebraica cu profesorul Pick, prin Brod și Hugo Bergmann se va apropia de spiritul ziditorilor noului Eretz Israel, de Cabala, prin Rabinul și eruditul Georg Langer, refugiat din Galiția, va frecventa cursurile Scolii superioare pentru studii iudaice de la Berlin și grupul literar „Bar-Kohba” de la Praga.

Kafka suprapune formației talmudice o bună cunoaștere a clasicismului german, prelungită prin operele esențiale ale patrimoniului occidental. Deși opera lui Kafka nu poate fi decodificată într-un singur sens, și prin aceasta se dovedește fecundă și universală, pilonii sint ai iudaismului. Cum ne atrage atenția Camus, dacă am compara textele sale cu cele biblice, am putea spune că, în evoluția sa, Kafka trece de la viziunea profetică spre parabolele cârților sapiențiale și poate chiar, printr-o mai mare distanțare, spre comentariul talmudic.

Kafka extrage specificul iudaic și îl traduce în teme universale. Pentru a ne mărgini doar la două opere de căpății ale sale, putem vedea, ca Max Brod, în „Castelul” în care nu se poate pătrunde, misterul guvernării lui Dumnezeu și al iertării sale, iar în „Procesul”, un simbol al impenetrabilității justiției divine. Or, se știe că temele Justiției și Iertării sint și teme ale Cabalei, la izvoarele căreia Kafka s-a adăpat.

Dimensiunea etică ce traversează toate lucrările kaffiene este, prin excelență, o dimensiune iudaică. A fi aproape de Dumnezeu și a duce o viață dreaptă sint pentru Kafka unul și același lucru. Nu avem posibilitatea să cunoaștem tot, și, mai ales, misterul de nepătruns al Divinității, dar Binele ne stă la îndemînă. Kafka crede în valențele indestructibile ale Binelui.

Kafka este solitar, dar și solidar, căci salvarea nu este de conceput în afara comunității umane. În „Cîntăreața Josefina sau neamul șoarecilor” el dă glas anxietății iudaice, care, prin generalizarea condițiilor, poate fi ușor transferată întregii umanități. Kafka considera izolarea de comunitate, singurătatea ca un păcat, poate cel mai mare. Ce durere lăuntrică a putut să-i smulgă aceste cuvinte: „mai bine orice comunitate și cea mai odioasă decît nici una”?

Omul exilului trebuie să facă din rădăcirea o cale de a ajunge la adevăr și la ai săi. De aceea el nu crede că e de-ajuns ca în viața omului să se petreacă doar o schimbare geografică. Un reviriment al inimii este tot atât de necesar. Reinsertia reclamă o purificare, o redefinire a scopurilor și mijloacelor. În ultimii ani ai vieții Kafka se pregătea să plece cu logodnica sa, Dora Dyamand, o distinsă ebraistă, în Țara Sfîntă, ca meseriaș sau agricultor. Considera cultivarea pămîntului și ebraica drept singurele valori pozitive ale vieții.

„Întoarce-te către poporul tău” este mesajul său pentru noi. Și dacă vorbește întregii omeniri să nu se uite că este vocea unui mare evreu care a cunoscut ca nimeni altul înstrăinarea. Profet al absurdului, Kafka anticipează universul concentraționar, în care vor dispărea torturate nu doar personajele sale de ficțiune, de o vină pe care n-o cunoșc, ci milioane de victime reale. Protestul împotriva alienării și absurdului face din el un vizionar. Dacă el nu ne aparține doar nouă, ci umanității, ca și marile opere ale poporului evreu, cu atât mai bine. Înseamnă încă o dată că iudaismul are valențe universalități.

În încheiere, av. Emil Șechter, secretar general al F.C.E., a mulțumit conferențiarului pentru substanțiala și elevată sa expunere, care a avut meritul de a pune în evidență iudeitatea lui Kafka în contextul operei de valoare universală a genialului scriitor.

A. B.

AU DEVENIT BAR — MITZVA

DAMACHINER LUCIAN
Satu Mare

IN ALTE LOCALITĂȚI

● În ultima perioadă a anului 1983 au avut loc la **Timișoara, Arad, Deva și Alba Iulia** conferințe dedicate sărbătoririi celei de-a 75-a aniversări a zilei de naștere a lui **Simon Wiesenthal**.

Prof. Carol Weidmann a relevat valoarea activității lui Simon Wiesenthal, acest neobosit căutător de criminali de război, în lupta sa pentru a menține trează conștiința omenirii, astfel ca ororile săvîrșite în perioada nazistă să nu se mai repete. Conferința s-a bucurat de un viu interes.

● Conferința „**Interpreți contemporani evrei ai muzicii**”, ținută și la Reșița, pe lângă localitățile mai susmenționate, de muzicologul **Papier Ladislau**, despre A. Rubinstein, Horowitz, Daniel Barenboim, expunere însoțită de reușite înregistrări din creația interpretativă a marilor muzicieni, a avut un real succes.

● La Arad, av. dr. **Ivan Rado** a ținut o conferință despre „**Frământările evreimii contemporane**”, în cadrul căreia a făcut o amplă trecere în revistă a problemelor culturale, sociale, economice, religioase și demografice ale iudaismului actual pe plan mondial. Conferința a întrunit unanime aprecieri.

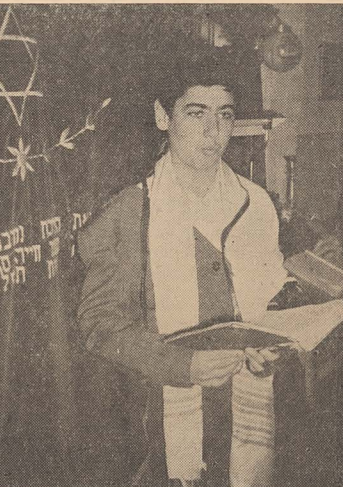
● Prof. **Victor Neumann** a conferențiat, la Timișoara, despre un seminar rabinic contemporan, unicul de această factură în Europa centrală. Domnia-sa a făcut și o succintă prezentare a vieții comunitare evreiești din Ungaria. Conferința a fost urmărită cu mult interes.

Toate conferințele pe teme iudaice ținute, lunar sau bilunar, în sala mare a Comunității Evreilor din Timișoara sint prezidate și prezentate, cu talent și competență, de **Prim-Rabin dr. Ernest Neumann**.

● La Cluj-Napoca a avut loc conferința lui **I. M. Ștefan (Alexandru Sergiu Sragher)**, publicist și scriitor din București, cu titlul „**Științele exacte în antichitate și în evul mediu iudaic**”.

Conferința, interesantă și documentată, a trezit un viu interes în rândurile auditorilor.

Președintele comunității, dr. Kertesz Nicolae, a mulțumit vorbitorului pentru deosebit de frumoasa conferință ținută.

IANCU CORNEL
Bacău

MENDELOVICI MARIUS
Iasi

MAZAL TOV !

Comemorarea martirilor obștii

(Urmare din p. 1)

zentant proeminent al iudaismului din România, di și ca martor ocular — a evocat evenimentele pe care le comemorăm în tot tragismul lor.

După întoarcerea rugăciunii (psalmului) „Sivisi” de către corul Templului Coral, Eminența Sa, avînd alături pe secretarul general al F.C.E., av. Emil Șechter, pe președintele C.E.B., ing. Th. Blumenfeld, pe Prim-Rabinul I. M. Marilus și fiind acompaniat de cantorii W. Harnic și A. Jucovski, a rostit un sfîșietor „Eil Male Rachmim”, pomenind nominal pe cei 130 de martiri identificați, ucîși în pogromul legionar-fascist. Cu multă evlavie, Eminența Sa a rostit apoi un Kadiș.

În încheierea programului comemorativ, corurile au intonat „Ani maamin” (cred cu credință desăvîrșită), care a răsunat ca o odă a încrederii în supraviețuirea eternă a poporului evreu, în viitorul său luminos.

Joi dimineața a avut loc o tristă solemnitate de Haczara (pomenire) la mormin-

tele din cimitirul de pe Șoseaua Giurguiului, ale martirilor răpuși în timpul pogromului legionar din 1941.

În fața monumentului ridicat în memoria kedoșimilor, a mormintelor — care au fost recent renovate și pe care au fost așezate, cu pietate, flori, prin grija C.E.B. —, s-au adunat sute de enoriași, mulți dintre ei rude apropiate ale victimelor pogromului. Au participat la trista solemnitate Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen, conducători ai F.C.E. și ai C.E.B. din București. Erau, de asemenea, prezenți membri ai Ambasadei statului Israel, în frunte cu dl Zvi Ravner, consilier al Ambasadei.

Serviciul religios a fost oficiat de Eminența Sa, asistat de dl Prim-Rabin I. Marilus și de prim-cantorii A. Jucovski și W. Harnic. Într-o atmosferă de adîncă reculegere, Eminența Sa a rostit Kadișul. O pioasă procesiune la mormintele kedoșimilor a încheiat solemnitatea.

COMUNITATEA EVREILOR BUCUREȘTI

PROGRAMUL CONFERINȚELOR

ce vor avea loc în luna ianuarie 1984, în str. Popa Soare nr. 18

Marti, 3 ianuarie, orele 18,30 : Prof. dr. doc. **Henri Wald** : „Mesajul iudaismului în civilizația imaginii”.

Marti, 10 ianuarie, orele 18,30 : **Victor Birlădeanu**, scriitor : „Ilya Ehrenburg : o conștiință frămintată de evreu al secolului al XX-lea”.

Marti, 17 ianuarie, orele 18,30 : Prof. dr. **David Rimer** : „Personalități marcante ale Talmudului”.

Marti, 24 ianuarie, orele 18,30 : **Vladimir Tamburu**, scriitor : „Iacob Gropșer — primul poet modern de limbă idiș în România”. Recită **Tricy Abramovici**, artistă a T.E.S. Imprimări de muzică pe versurile poetului, prezentate de **Sache Braunstein**.

CĂLAUZA

„Primind instrucțiunile, am pornit la drum către țara evreilor, ziși și „Iehudim” și am rămas acolo trei luni, pentru a-mi îndeplini sarcina. (...) Am descoperit și m-am atașat de un bătrîn evreu, un oarecare Aaron ben Levi, adică Aaron fiul lui Levi: observ în treacăt că acești oameni nu au nume de familie, dar că cel mai umil dintre ei este în stare a-și trasa genealogia, cu griji și precizie, până la a cincea sau chiar a zecea generație. Că sînt un popor foarte vechi, nimeni nu contestă, poate cel mai vechi din toată regiunea; toți posedă un simț al trecutului, miraculos și tulburător totodată.

Acest Aaron ben Levi s-a dovedit cel mai folositor și cel mai bine informat dintre călăuze; fusese odinioară conducător de cămile și a urmat toată viața lui caravane, afară de anii în care și-a părăsit ocupația pentru ca să lupte sub stindardul Macabeului.

(...) Era îmbrăcat asemeni tuturor bărbaților din Iudeea; sandale, pantaloni de pînă albă, o tunică scurtă, o cingătoare și, peste toate, lungă manta de lînă grea, cu care evreii își acoperă capul atunci cînd părăsesc în sinagogă sau în Templu. Goliciunea este pentru ei o nelegiuire, cu toate că sînt destul de frumoși — bărbații de o mare forță fizică, femeile minunate de atrăgătoare. Femeile împărțesc viața comunității într-un mod care ne este cu totul străin; departe de a apărea cu deosebire respectuoase sau ascultătoare față de bărbați, ele par să aibă acea semeție evrească într-un grad și mai pronunțat, comparativ cu bărbații.

CEVA DESPRE ARMATA EVREILOR

În șesul Saronului, față în față cu Apollonia, am întîlnit cea dintîi patrulă militară evrească, zece oameni care mergeau pe jos — este modul lor obișnuit de a se deplasa, căci țara este mică și muntoasă. Patrula aceasta mi-a servit drept bună imagine a modului lor de înarmare și de război. Peste deosebire de cei ai popoarelor civilizate, soldații lor nu sînt nici de profesie, nici mercenari, ei sînt țărani voluntari; nu poartă armură, din două rațiuni: mai întîi ar fi o insultă adusă lui Yahve de a se încredre mai mult în metal decît în temuta sa bunătațe; apoi, armurile le-ar stîngheri mișcările în munți.

În loc de sabie, soldații evrei poartă un fel de satir lung a cărui lamă grea, ușor curbată, s-a dovedit de o eficacitate de temut în lupta corp la corp; dar ofițerii lor tind să se servească de spade grecești, ca să amintească, pe de o parte, izbida lor asupra năvălitorilor și pe de alta, ca să imite pe întîiul Macabeu, Iehuda ben Matatiah, care, de la începutul războiului, nu s-a slujit decît de o spadă. Arcul evreiesc, scurt și ușor, din corn de berbec, este arma lor de căpetenie.

Armata este organizată în unități de zece, de douăzeci, de o sută și de o mie de oameni, dar nu sînt deosebirii de grad între comandanți; căpitanul unei unități, oricare i-ar fi însemnătatea, este întotdeauna numit „salis”. Fiecare acțiune este discutată între toți oamenii și nu pornește la nici o operație defensivă sau ofensivă fără consimțămîntul unanim al tuturor trupelor (...).

ȚARA ȘI OAMENII

Cît despre Iudeea, despre țara însăși, nu am decît cuvinte de laudă. Venind dinspre pămînturile joase ale Feniciei, ti se pare că ieși dintr-un pustiu și intri într-o grădînă. Pe coline, pe fiecare povîrnis, se înalță terase, asemeni unor minunate grădini suspendate. Chiar și în nord, regiunea cea mai puțin favorizată, pămîntul este tot atît de cultivat și îngrijit. În toată țara nu este decît un singur oraș: Ierusalim. Marea masă a populației locuiește în mici sate, de la douăzeci la o sută de familii, grupate în fundul văilor sau cătărate pe povîrnișurile colinelor.

Casele, de obicei aliniate de fiecare parte a unei străzi, sînt construite din cărămizi de lut uscat la soare, și îmbrăcate cu un strat de var pe partea lor exterioară; în climatul cald și temperat, această cărămidă durează timp de generații. În fiecare sat, se vede o construcție ce servește ca loc de adunare și se numește „sinagogă”; este în același timp școală și lăcaș de rugăciune.

Mai presus de toate, poporul acesta pune cultura și nu am întîlnit nici un evreu care să nu știe să citească și să

scrie. După toate probabilitățile, acest fapt mărește semeția lor și, fără îndoială, disprețul ce-l nutrește față de lumea din afară, care numără atît de puțini oameni instruiți.

Plantațiile de măslini abundă și, din loc în loc, pe munți, sînt păduri, îngrijit exploatate, de cedri și pini. Terasele, construite în decurs de o mie de ani, sînt umplute cu pămînt adus în coșuri din adîncul văii, unde stratul de humă roditoare atinge treizeci-patrzeci de picioare adîncime. Pretutindeni, pe coline, se văd cisterne cu stavile de piatră, pentru adunatul apei ploilor; ești fără încetare surprins de cantitatea uriașă de muncă omească ce a trebuit investită în făurirea acestei țări, cu atît mai mult cu cît, față de toate țările lumii, posedă cel mai mic număr de sclavi. După ultimul nostru recensămînt, noi numărăm treizeci și trei de sclavi pentru un locuitor liber; aici, în Iudeea, nu este decît un sclav pentru douăzeci, treizeci de cetățeni. Faptul acesta constituie o primejdie ce nu poate fi ignorată; conform legii lor, evreii trebuie să-și elibereze sclavii după o oarecare trecere de timp, și ei consideră drept crimă lovirea unui sclav sau menținerea lui în ignoranță. Sclavajul constituind însăși temelia civilizației occidentale — stîncă de neclintit pe care se reazămă republica romană —, se poate deci vedea că problema evrească nu este una simplă, locală.

MODIIN — LEAGĂNUL MACABEILOR

Am înaintat către interior pe un drum rău — nici unul din drumurile lor nu se poate compara cu ale noastre —, de-a lungul unui fermecător riu, ale cărui ape se rostogoleau printre coline,

Templul, Jumătate din oraș îi este consacrat acestuia și numeroaselor lui clădiri, piețe, alei; zidurile puternice care-l înconjoară sînt tot atît de groase ca și celea care apară însăși cetatea. Frumusețea orașului nu o constituie nici măseșea orașului nu o constituie nici măseșea rîmei, nici arhitectura, ci mai degrabă așezarea și caracterul său; cetatea pare că strălucete de iubirea fanatică ce i-o închină poporul. Împreună cu călăuza mea, eram în cetate la ceasul cînd soarele coboară și zidurile, casele, Templul însuși se scaldă în strălucirea trandafirilor a amurgului. Trecînd prin porțile orașului, auziram cîntecele grave și sonore ale Cohanimilor și ale Levitilor din piața Templului. În ciuda simțămîntelor deza înrădăcinate în mine împotriva acestui popor, nu mă putui opri să nu fiu mișcat și adînc impresionat de frumusețea muzicii și de strania dulșoie ce cu-se-prinsese pe toți, atît cît a durat această muzică. Evreii aceștia aveau o atitudine atît de simplă, de naiv copilărească, unii față de alții, cît și față de mine, încît îi cerui lui Aaron să-mi explice cauza. El îmi răspunde printr-o enigmă: „Am fost robi în țara Egiptului”.

Era pentru întîia oară că auzeam această frază — mereu aproape de gîndirea acestui popor; am vorbit despre ea mai tîrziu pe larg, cu Șimon Macabeul”.

SIMON ETNARCUL

În continuare legatul roman relatează în amănunt cum a fost condus la Șimon Macabeul și continuă astfel:

„Mă îndoiesc că la Roma, la Alexandria sau la Antiohia, cineva poate lua atît de ușor contact cu primul cetățean al țării și să fie, de îndată, atît de bine primit și găzduit de

deea, decît pentru relațiile dintre țara lui și a noastră și, cînd i-am vorbit despre obrăznicia călăuzei mele, el a zîmbit și a clătinat din cap.

— Îl cunosc pe Aaron ben Levi; are o limbă ascuțită. Sînt sigur că ai să-l ierți, căci este bătrîn, și trecutul lui este și mai glorios decît prezentul. Era un strămoș arcaș pe vremea lui.

— Și tu îl răsplătești cu sărăcie și obscuritate?

Macabeul înalță sprincenele, ca și cum aș fi spus ceva neinteligibil.

— Și să-l răsplătești? Pentru ce l-aș răsplăti?

— Pentru că a fost un soldat viteaz. — Și pentru aceasta să-l răsplătești? Nu s-a bătut pentru mine. S-a bătut pentru Dumnezeu lui, pentru Iudeea, ca toți evreii. Ce îl deosebește de ceilalți?”

Redind o discuție despre libertate purtată cu Șimon Macabeul, Lentulus notează:

— M-ai întrebant despre sclavaj, romane? Pentru noi, această problemă nu se pune ca pentru celelalte popoare, căci odinioară noi am fost robi în Egipt.

— Mi-ai mai spus aceasta o dată, ca o formulă magică. Este ea o formulă sau o incantație?

— Noi nu practicăm nici magia, nici incantația — răspunde disprețuitor bătrînul. Am spus ceea ce am gîndit. Noi am fost robi în Egipt, e multă vreme de atunci, foarte, foarte multă vreme, ca să vorbesc în termenii voștri, dar trecutul nostru este mereu viu; noi nu l-am distrus. Am fost atunci robi, și am muncit în greu din zori și pînă noaptea sub biciul paznicului; am fost puși să facem cărămizi fără paie; și ne smulgeau copiii din brațe; bărbatul era despărțit de nevastă și poporul întreg gemea și cerea lui Dumnezeu îndurare. Astfel s-a întîmplat în noi, cu fierul roșu al suferinței, gîndul că libertatea este un lucru bun și adînc legat de însăși viața. Orice pe lume are preț, dar libertatea nu se măsoară decît cu singele oamenilor cu-rajosi”.

PREȚUL UNUI NUME

Același Lentulus redă și o conversație cu soția lui Șimon Macabeul, tocmai despre acesta din urmă:

Vorbam despre Șimon Macabeul. A avut patru frați, știi aceasta? Erau deci cinci, pe care-i numeam Macabei, dar acum sînt morți și ei, în el, în Șimon, a murit, de asemenea, ceva.

Tot ce a iubit, tot ce a știut vreo dată să iubească, au fost glorioșii săi frați... dintre care unul a fost Iehuda. După moartea lui Iehuda s-a căsătorit cu mine. Nu pentru că mă iubea. O! am crescut la Modiin odată cu el, și m-a văzut mereu, de pe cînd eram copil... dar nu putea să mă iubească, și nici pe vreo altă femeie, nici măcar pe aceea al cărei nume a fost Ruth și care a fost cea mai frumoasă dintre toate femeile care au pășit vreo dată pe pămîntul Modiinului. Dar te plictisești cu poveștile mele, căci tu despre el ai vrea să-ți vorbesc, nu despre mine.

— Ba despre tine — îndrăznii — căci tu faci parte din el.

— Iată cuvinte plăcute într-adevăr — spuse ea surizînd pentru întîia oară — dar nu adevărate, Lentulus Silvanus. Nimeni nu face parte din Macabeu — nici o femeie de pe lume. Este un om singuratic și îndurerat; așa a fost întotdeauna, și durerea lui este că a devenit străin vîetii, vîetii la care el drept toți ceilalți oameni, dar pe care ei, Macabeii, nu au putut-o cunoaște. Gîndeste-te, romane, ce înseamnă să trăiești, atunci cînd ți-ai pierdut sufletul, cînd te-ai pierdut pe tine însuși și aceasta ca să ascuți de o poruncă străină fîrîi tale. Gîndeste-te la acești cinci frați... și întrebă în tot Ierusalimul, în toată Iudeea, ce se crede despre ei; nu vei auzi ridicîndu-se nici un cuvînt împotriva-le, nu vei vedea nici o pată pe numele lor, vei afla numai că au fost fără seamăn și fără prihană...

Se opri deodată, privi valea minunată sub lumina minunată a lunii, și spuse: — Dar cu ce preț! Ce scump au plătit-o!

— Au fost victorioși.

(...) Au fost victorioși. Au fost într-adevăr, și cu desăvîrșire, romane. Timp de treizeci de ani, bărbatul meu nu a cunoscut decît război și moarte. În numele a ce vă luptați voi, romane? Pentru țara voastră? Pentru pradă? Pentru femei? Și tu vrei să te faci să înțelegi un om care s-a luptat numai pentru legămîntul sfînt care-l leagă de Dumnezeu de omenire, acest legămînt care nu spune decît un singur lucru: că omul trebuie să pășească drept și curat în libertate...”

Evreii văzuți de un roman *

(Fragmente din „Raportul legatului Lentulus Silvanus“)

pînă la micul tîrg Modiin. Locul acesta m-a interesat îndeosebi, căci este leagă-nul străvechi al Macabeilor, și în tot timpul revoltei, a fost punctul de adunare a forțelor lor. Evreii au pentru aceste locuri o venerație specială; călăuza mea vorbea despre Modiin cu un respect amestecat cu teamă; toți oamenii născuți la Modiin — au rămas puțini, căci cei mai mulți au pierit în războaie — au drept la cinstirea cuvenită unor „adoni”, titlu ce se dă unor oameni din țară, demni de respect.

Ajunșind la Modiin, călăuza mea se duse să se roage la sinagogă, iar eu ră-tăcii singur prin tîrg. Locuitorii au o înfățișare de oameni sănătoși, bine clădiți și foarte prietenoși. Iudeea este o țară vinicolă și Modiin este în inima celor mai bune podgorii; pretutindeni mi s-au oferit pocale cu vinul local, de care podgorienii din Modiin sînt foarte mîndri. Oamenii aceștia beau vinul tot atît de lesne ca și apa; dar în tot timpul cît am stat în Iudeea, nu am văzut vreo dată om beat.

(...) De la Modiin ne-am urmat drumul spre Ierusalim, trecînd prin inima țării, unde populația este foarte deasă. Am numărat douăzeci și unu de sate într-o singură zi. Fiecare petec de pămînt este lucrat în terase și cultivat. Cereale sînt din belșug; oile și caprele pasc pe cîmpurile secerate; deasupra fiecărui prag atîrnă un burduf cu brînză; și peste tot sînt cisterne pline cu ulei de măslină. Coacerea pîinii se face în cuptorul comunal și, în multe sate, ne-a întîmpinat plăcutul miros al pîinii proaspete. Pui de găină — hrana de bază și mîncarea obișnuită a țării — aleargă peste tot, pe drumuri, pe cîmpuri, chiar înăuntrul caselor — căci evreii sînt un popor care rareori își închide ușile — și furtul — cea plagă a Romei — este necunoscut aici. Copiii, nenunțărîți în Iudeea, au obraji bucălați și par fericiți; întreaga înfățișare a Iudeei, sub guvernămîntul lui Șimon Etnarcul, respiră sănătate, bogăție, belșug și bucuria de a trăi, cum nu am mai întîlnit nicăieri în decursul călătoriilor mele pe trei continente. Țara aceasta nu este înfestată, ca a noastră, de o drojdie de oameni fără de ocupație și fără mijloace de existență și care sug ca lipitorile pe superiorii lor — vorbesc de flagelul plebei (...).

„AM FOST ROBI ÎN ȚARA EGIPTULUI“

Către seară ajunserăm la Ierusalim, oraș mîreț și nobil, încoronat de monumentul sfînt tuturor evreilor;

O DISCUȚIE DESPRE LIBERTATE

I-am spus că senatul m-a trimis în Iudeea ca să-l văd pe Macabeu și să-l întînd mina — care este aceea e dorința acel lucru. Nu am fost amabil; I-am făcut să înțeleagă pe un ton aspru ce înseamnă puterea pe care o reprezintă, și am accentuat asupra faptului că Grecia și Cartagina și încă alte națiuni au înțeles și ele pînă la urmă că pacea cu Roma este preferabilă războiului. Fără îndoială, era cea mai bună atitudine de luat față de acest om, dar trebuie să fiu onest și să notez că nu mi s-a părut tulburat. A manifestat mai mult interes pentru modul în care am fost tratat în decursul trecerii mele prin Iu-

* După volumul „Glorioșii mei frați” de Howard Fast, tradus de Dora Litani.

La începutul itinerarului

Urmare din p. 1)

„Credo quia absurdum“, „Cred, deși e absurd“, e un slogan antiudaic. Noi cercetăm, învățăm, întrebăm, trecem prin filtrul rațiunii argumentele și în modul acesta creăm căile de acces spre Dumnezeu.

Marele Maimonide a utilizat următoarea parabolă spre a defini deosebirea dintre cel ce se apropie de Dumnezeu numai prin inimă și cel ce face același lucru și prin gândire:

În virful unui turn se află un învățător iubit de doi discipoli. Drumul spre a ajunge la el e foarte întortocheat și greu. Unul dintre discipoli, copleșit de dor, stă la poarta turnului și plînge. Maestrul se îndură de el, coboară și, luându-l de mână, îl duce sus. Celălalt procedează însă altfel. El pornește pe scări, răfăcește, se întoarce și o ia de la început; se împleticește și cade, se ridică și pornește din nou. Perseverază, nu obosește și nu se sperie de obstacole până ce izbuteste să descopere drumul.

Amindoi au ajuns acolo unde au dorit. Deosebirea e însă că, pe cînd pri-

mul n-a rezolvat problema decît pentru sine, celălalt a reușit să descopere un drum pe care vor putea pași și alții.

„Tefilin sel roș“, filacterele puse pe frunte, au deci scopul de a mărturisii că pe cărările logicii vom căuta să ne apropiem de Dumnezeu. Aceasta nu înseamnă să cădem în greșeala de a crede că numai cu rațiunea rece și fără căldura inimii vom izbuti în atingerea acestui țel sfînt. Adînc ancorată trebuie să se afle credința în străfundurile sufletului.

„Unde se află Dumnezeu?“ — I-a întrebat odată cineva pe micul Naftule, care avea să devină mai tîrziu rabinul din Ropschitz. „Dumnezeu este acolo unde e lăsat să intre“ — fu răspunsul prompt al acestuia.

„Tefilin sel iad“, filacterele de pe brațul stîng, sînt menite să deschidă larg porțile inimii spre a-l lăsa să intre pe Dumnezeu în interiorul ființei noastre sufletești.

În această sinteză dintre creier și inimă, dintre rațiune și sentiment constă concepția noastră despre raporturile dintre credincios și Divinitate.

Premiile Academiei Republicii Socialiste România

După cum s-a mai anunțat, recent, în cadrul sesiunii adunării generale a Academiei R. S. România au fost decernate premiile înaltului for pe anii 1981—1982. În numărul 542 al revistei noastre, am semnalat că printre laureați s-a aflat și prof. dr. doc. Marcel Saragea, membru al conducerii F.C.E. și directorul Căminului-spital „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen“.

Cu același prilej, tot în domeniul științelor medicale, premiul „Dr. V. Babeș“ a fost acordat unui colectiv de cercetători din care a făcut parte și dr. Emil Bitmann, pentru ciclul de lucrări privind „Fiziopatologia imunitară a cronicizării hepatitei; rezultate imediate și de durată ale

imunodepresiei terapeutice în hepatopatiile cronice active“.

Dr. Emil Bitmann este un membru marcant al Comunității Evreilor din București și, în calitate de medic consultant, răspunde cu promptitudine și spirit de abnegație solicitărilor Centrului de asistență medico-socială al Comunității Evreilor din București, unde suferinzi de afecțiuni care țin de specialitatea d-sale se bucură de o îngrijire de mare competență.

La primirea noii distincții, conducerea Federației Comunităților Evreiești și a Comunității Evreilor din București îi adresează calde felicitări și urări de noi succese pe linie profesională și în activitatea obștească.

Încă o imagine de la Hanuca 5744

IASI. De la stînga la dreapta: Eminența Sa Șef Rabin dr. Moses Rosen, dl Zvi Ravner, consilier al Ambasadei statului Israel la București, care a însoțit pe Eminența Sa în Hanukiadă prin numeroase comunități, Rafael Ben Nathan, David Danino, dr. Moshe Ornstein și Șulim Zilberfarb

O meritorie realizare a Rabinului Gottlieb

În Editura „Kook“ din Ierusalim a apărut o ediție științifică a lui Rabi Obadia Sforno, renumit comentator biblic din epoca Renașterii italiene. Ediția este adnotată și îngrijită de regretatul Rabin dr. Zeev Gottlieb, cunoscut și cititorilor noștri din interesanta rubrică consacrată interpretărilor biblice, apărute în revista noastră timp de mai mulți ani.

Cartea a fost editată după manuscrisele studiate, comentate și adnotate de către Rabinul Zeev Gottlieb.

Regretatul erudit care a fost Șef Rabinul Comunității Evreilor din Glasgow (Scoția) și, în ultimii ani ai vieții, unul din principalii redactori științifici ai Institutului „Harav Kook“ din Ierusalim,

pune în slujba acestui studiu vastele sale cunoștințe iudaice. El concentrează ne-nenumărate izvoare și reușește să arunce o lumină nouă asupra operei cărturarului renascentist.

După o strădanie de mulți ani, Rabinul Gottlieb a izbutit să-și vadă încoronată munca prin apariția volumului I din „Sforno“, care s-a bucurat de un mare succes. El a pregătit apoi pentru tipar volumul al II-lea, dar nu i-a mai fost hărăzit să-l vadă tipărit.

Presa israeliană de specialitate a făcut o primire elogioasă acestei meritorii restituirii a unei valori culturale iudaice de prim rang.

(Urmare din p. 1)

Vechi sinagogi din Bucureștiul de altădată

jul ei s-a construit și a funcționat prima școală a evreilor pămînteni din București. Această școală a fost construită în curtea sinagogii, înspre strada Saul (ulterior strada dr. Schachman), odată cu fîntîna, care există și azi, ridicată în curtea sinagogii.

Monument arhitectonic, Sinagoga Mare se mîndrește cu faptul că de pe amvonul ei a predicat și vestitul rabin M. L. Malbim.

Coborînd mai departe privirea pe harta lui Pappasoglu, dăm de biserica Jignița

și la stînga ei, aproape lateral, de palatul vestitului bancher Hiller Manoaș — o clădire impunătoare pentru acele timpuri.

Aici, pe vremuri, lângă biserica domnească a Jigniței, s-a ridicat una din cele mai vechi sinagogi din Bucureștiul de altădată. Ea e menționată în documente datînd de la începutul secolului al XVIII-lea. Astfel, existența sinagogii în mahalaua Popescului, vechiul cartier e-

vreiesc de lângă Jignița, este adevărată, între altele, de hrîsoful de întărire dat, în 1764, marelui rabin (hahambașa) Isaac, fiul lui Bezael Cohen din Iași, și locuitorului său din București.

Cum nici o obște evreiască n-a existat fără să aibă o casă de rugăciune, nu se poate închipui că în Bucureștiul dinainte de domnia lui Mihai Racoviță, care a dat hrîsoful de mai sus, evreii localnici n-ar fi avut o sinagogă. Din păcate, nu s-a păstrat în documentele mai vechi nici o mențiune precisă și directă despre sinagogile bucureștene de pînă în secolul al XVII-lea, afară de o mențiune despre o sinagogă distrusă în 1715.

Aici, în mahalaua Popescului și-au avut sinagoga lor și evreii spanioli. În 1818, Ioan Caragea Vodă permite construirea sinagogii pe locul cumpărat de Gabriel Cohen și Marcu Alseh. (În document „Gavrîl Coen și Marcu Arsch Ovret“.) Reclădită în 1858 și restaurată în stil modern în 1890, ea se afla situată în colțul străzii Banu Mărăcine (fost Spaniolă) cu strada Negru Vodă. Este templul spaniol „Grande“, de la care ne-a rămas doar imaginea lui fotografică. În harta din 1871, tot sub numele de havră, vechea sinagogă, așa cum arată după reclădirea ei în 1858, se vede pe latura străzii Spaniolă, care dă în strada Negru Vodă, dincolo de care, în josul hărții, se ridică o altă havră, paralel cu Cazarma Veche.

La încredinșarea străzii Negru Vodă cu Calea Șerban Vodă se înalță o impozantă clădire, locuința unui alt fruntaș al comunității spaniole, bancherul Halfon. Clădirea s-a păstrat pînă azi.

Desigur că cititorii vor fi mirați constatînd că n-am pomenit încă nimic de Calea Văcărești. Pînă la începutul secolului al XIX-lea, Calea Văcărești a fost mahalaua locuită de tabaci, care s-au mutat aici „după malul gîrlei de sub Sărindar“, cum scrie G. Ionescu-Gion în

„Istoria Bucureștilor“. Ulița se numea chiar „Tabaci“ și tot pe această uliță băcări erau zurbagii, credincioșii evrei nu prea se aventurau pînă aici.

Pe locul acestei sinagogi, la începutul secolului trecut, se afla o sinagogă de lemn, în mahalaua Schitu Măgureanu. În curtea acestei sinagogi se afla și fereedul (baia rituală). Urmele acestei băi se mai puteau vedea în fundul grădinii Cîșmigiuului, unde s-a mai păstrat cișmeaua care alimenta cu apă fereedul.

Rugăciunile la sinagoga de lemn se făceau numai sîmbătă și sîrbătorile, mai rar în zilele de lucru. În 1813, sinagoga cu fereedul și toate dependențele au fost distruse de un incendiu.

Credincioșii s-au răsfîrat încetul cu încetul, pe ulița Sticlarilor (str. Științelor) și pe ulița Foișorului de foc (Calea Moșilor de mai tîrziu), rămîind tot mai puțini pe vechiul loc.

La Foișorul de foc se ridica, în 1817, Hanul Evreiesc și tot pe această uliță se afla o sinagogă, la subsol, în spatele locuinței și prăvăliei unui giuvaiergiu, Haim Ionesc, zis și Haim Tahșit. Acesta făcu danie o încăperie unde se oficia serviciul divin. Sinagoga aceasta s-a numit „Danila lui Haim Ionesc, giuvaiergiu“, pentru ca mai tîrziu să fie cunoscută sub numele de „Beth Hamidrășul vechi Naftale și soția sa Taube“. Lărgindu-se locul, se clădi o nouă sinagogă, cu galerie pentru femei și vestibul.

Pe la 1832 se aflau în București zece case de rugăciune aparținînd ritului occidental, plus sinagoga evreilor spanioli. Dar incendiul de pomină din duminica Paștelui a anului 1874, nimicînd o bună parte a Capitalei, distruse aproape tot cartierul evreiesc, cu șapte din cele 11 sinagogi existente atunci. Între acestea se afla și Beth Hamidrășul vechi. Dintre sinagogile care au scăpat, fiind mai departe de locul sinistrului, se afla sinagoga „Podul Mogoșoaiei“, clădită în 1840. Această sinagogă există și în ziua de azi, pe strada Nikos Beloiannis, sub denumirea de Ieșua Tova.

Templul mic sefard din București

Desen de Christian D'Auchamp (din volumul „București văzut de un străin“)

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

TALMUD PRIN TELEFON

Cotidianul american „The New York Times” anunță intrarea în funcțiune a unui sistem, inventat de rabinul Eli Teitelbaum, datorită căruia, formind un simplu număr de telefon, se pot asculta paginile din Talmud dorite de chemători. Sistemul poate acoperi 300 de apeluri pe oră, iar numărul de linii va fi sporit în curând. Succesul de care s-a bucurat — fiind și prima încercare de acest fel din S.U.A. — a decis factorii de răspundere să-l extindă și în Los Angeles, Chicago și Miami.

FILATELICA

În Israel a apărut un timbru cu totul neobișnuit pentru a marca deschiderea expoziției filatelice naționale. Acest timbru este alcătuit de fapt din... 20 de timbre cu dantelură falsă între ele, toate aceste timbre reprezentând diverse imagini ale litoralului de la Tel Aviv.

HOTĂRIRE JUDECATOREASCĂ

Tribunalul Suprem din Münster (R.F.G.) a interzis vânzarea și a dispus retragerea din circulație a unei serii de discuri cu cîntece și discursuri naziste înregistrate de firma „Documentary Series” din Liechtenstein și pătunse pe teritoriul R.F.G.

PARTICIPARE

Rabinul Alexander Schindler, președintele lui „Union of American Hebrew Congregations”, a acceptat invitația Coreței King — văduva fostului militant de culoare dr. Martin Luther King — de a fi copreședintele marșului organizat la Washington cu ocazia comemorării celui care a avut loc acum două decenii pentru sprijinirea drepturilor cetățenilor.

UN PIONIER AL REPORTAJULUI

„Uite-l, el este, regele curioșilor!”, cu aceste cuvinte îl identifica ministrul de externe francez Aristide Briand pe Erich Salomon, fotograf celebru al anilor '20-'30, venit să se strecoare printre invitații la un banchet diplomatic oferit în saloanele de la Quai d'Orsay. Născut în 1886, la Berlin, și asasinat, în 1944, în lagărul nazist de la Auschwitz, Erich Salomon este acum omagiat ca pionier al fotoreportajului, printr-o mare expoziție retrospectivă, deschisă în Berlinul Occidental.

BASHEVIS SINGER TRADUS ÎN DANEZĂ

Opera cunoscutului scriitor evreu Isaac Bashevis Singer, laureat al Premiului Nobel, se bucură de o deosebită popularitate în rândurile cititorilor danezi. În decurs de cinci ani au fost traduse șapte volume: „Shosha”, „Vrăjitorul din Lublin”, „Dușraani, o poveste de dragoste”, „Familia Moskat” (2 vol.), „Un bărbat tânăr în căutarea dragostei” și „Pierdut în America” (Editura Chr. Erichsen).

EXPOZIȚII

În Israel există o însemnată colecție de obiecte de artă egipteană veche, achiziționată înainte de înființarea statului. Aceste obiecte vor fi prezentate la Muzeul din Haifa, în cadrul unei expoziții.

Recent, într-o sală de expoziții aflată la aeroportul orașului Frankfurt, a fost inaugurată, pe

o suprafață de 2 400 mp, expoziția „Israelul fascinant”. Aceasta cuprinde câteva sectoare: unul istoric, care reprezintă etape însemnate din cei 4 000 de ani din trecutul Țării Bibliei, diferitele Aliale în țara străbunilor; un sector consacrat unor realizări impresionante: kiburi, deșerturi fertilizate, întreprinderi de export, așezăminte de învățământ superior. Printre acestea din urmă sînt prezentate Universitatea Ebraică din Ierusalim, fondată în 1917, Tehnionul din Haifa și Institutul Weizmann din Rehovot. Nu au fost omise nici artele plastice, în toate formele lor de exprimare. Dintre orașe a fost prezentat Ierusalimul. Un ultim sector poartă denumirea „Poduri”. Nu reprezintă construcții propriu-zise, ci acțiuni întreprinse pentru crearea de bune relații cu vecinii și cu țara-gazdă — R.F.G.

Cuvîntarea de inaugurare a fost rostită de Joseph Burg, ministrul de interne al Israelului. El a scos în evidență aspecte ale muncii pașnice a patriei sale în diferite domenii: medicină, agricultură, învățământ, cercetare etc. Au luat cuvînt și personalități vest-germane, printre care Alois Mertes, ministru de stat în Ministerul Afacerilor Externe al R.F.G.

CHEMARE

Sinodul General al Bisericii Anglicane din Canada a adresat tuturor bisericilor creștine chemarea de a riposta oricăror forme de recrudescență a neonazismului, reamintind că nu poate fi ignorată „realitatea faptului că regimul nazist a exterminat milioane de evrei, precum și membri ai altor naționalități, sub sloganul «purității de rasă»”. Exemplare după Rezoluția adoptată în acest sens au fost remise liderilor politici din cele zece provincii ale Canadei. Totodată, s-a cerut organelor răspunzătoare de educația tineretului să ia măsuri de predare în școli a învățămintelor decurgînd din practicele odioase ale genocidului hitlerist.

CARTE

La Santiago de Chile a fost lansată cartea „Chile scrie Israelului”, o antologie de versuri, proză, eseuri, memorii de călătorie și declarații ale unor scri-

itori, poeți, filosofi și personalități ale vieții publice chilene. Tipărită în Editura „Andres Bello”, antologia include articole scrise de nume cunoscute, precum: Gabriela Mistral, Alfonso Calderón, Fernando González Urizar, Alicia Morel, Jaime Guzmán, general de brigadă Alejandro Medina Lois, monseniorul Santiago Tapia și alții. La ceremonia lansării volumului a asistat ambasadorul Israelului în Chile.

CERERE DE EXTRĂDARE

„Centrul Simon Wiesenthal” din Los Angeles a cerut, într-o telegramă adresată președintelui Universității Columbia Britanică

(Canada), să demită pe J. Luitjens, profesor de botanică la această universitate, deoarece numitul s-a făcut vinovat de crime de război în Olanda în timpul ocupației naziste. Totodată, s-a cerut extrădarea lui Luitjens către autoritățile olandeze, spre a-și ispăși pedeapsa la care a fost condamnat. Cere-rea n-a fost, deocamdată, acceptată, pe considerentul că între țările respective nu există o convenție de extrădare.

IMPĂDURIRE

Evreii din Danemarca au contribuit cu sume însemnate de bani la împădurirea unor terenuri în Israel. Parcelele de pădure au fost denumite după personalități daneze care au fost alături de evrei în momente grele ale existenței acestora, cit și după concetățeni de-ai lor evrei care au depus eforturi deosebite pentru țara în care locuiesc, precum și pentru Israel. Astfel, există pădurea „Regele Christian al X-lea”, rege care a fost alături de evrei în timpul ocupației naziste, pădurea „Niels Bohr”, cunoscut fizician evreu, precum și pădurile „Frederik al IX-lea”, „H. C. Andersen”, renumitul povestitor fiind un mare prieten al evreilor, „Regina Margrethe a II-a”, „Marcus Melchior”, fost Șef Rabin în Danemarca.

În prezent, se colectează banii necesari pentru plantarea unei parcele care se va denumi „Pădurea combatanților din Rezistența daneză”.

PREMIU

„American Jewish Committee”, una dintre cele mai vechi organizații evreiești din S.U.A., acordă anual prestigiosul premiu „Pesaja” persoanei, de origine evreiască, care activează cu dăruire pentru preîntîmpinarea războaielor în lume, urmînd astfel și exemplul profeților. Recent, premiul pe 1983 a fost acordat lui Max Campelman, unul dintre membrii fruntași ai organizației, pentru activitatea sa dusă în sprijinul păcii.

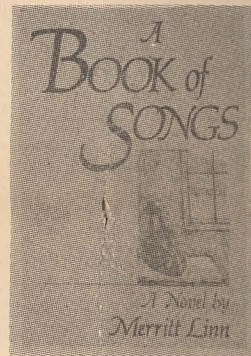
ARHEOLOGIE

O echipă de arheologi de la Universitatea Bar-Ilan, din Ramat Gan (Israel), a anunțat descoperirea unor obiecte confecționate de mina omului de mai mult mii de ani. Aceste descoperiri, făcute la Shilo — sanctuarul în care profeții Eli și Samuel se rugau în urmă cu trei milenii —, aruncă o lu-

mină nouă asupra vieții evreilor din Țara Sfîntă în perioada Judecătorilor (1250—1050 î.e.a.). Shilo a fost centrul religios și politic al vieții evreiești înainte ca regele David să stabilească Ierusalimul drept capitală. Printre descoperirile făcute aici se numără 20 de recipiente de depozitare și conserve și un sigiliu mare, de culoare neagră. Tot la Shilo au fost descoperite dovezi ale vieții evreilor din aceste teritorii de pe timpul perioadei mijlocii a epocii bronzului, pe cînd trăiau patriarhii Avraham, Isaac și Iacov. Amintim că, tot aici, dr. Aaron Demsky a descoperit cea mai veche versiune din lume a alfabetului ebraic, incrustat pe o bucată de ceramică datînd din anul 1200 î.e.a.

EDITORIALĂ

„O carte de cîntece” este titlul unui roman de Meritt Linn, apărut recent la New York și consacrat Holocaustului. Acțiunea se petrece într-un lagăr de concentrare și are ca erou principal un copil evreu înzestrat cu

un remarcabil talent la vioară, pe care deținutii încearcă să-l salveze de la pieire, în acest scop un alt evreu fiind gata să-și sacrifice propria viață numai ca arta să iasă biruitoare din înfruntarea cu barbaria nazistă.

PRIETENIE

Urmînd exemplul orașului Oporto (Portugalia), la Lisabona a fost instituită o Asociație de prietenie între Portugalia și Israel.

PE SCURT

● Peste 2 000 de tineri evrei din Australia, America de Sud și Africa de Sud au sosit în Israel pentru a-și petrece vacanța în cadrul acțiunii „TA-PUZ” (portocală).

● Ministrului apărării al Israelului, Moșe Arens, i s-a decernat, duminică 11 decembrie 1983, titlul de Doctor Honoris Causa al „Lešiva University” din S.U.A.

● La hotelul „Moria” de pe malul Mării Moarte a avut loc, în săptămîna 7—15 decembrie 1983, un seminar al unor conducători evrei tineri din partide și organizații politice sau independente. Au participat 150 de delegați, dintre care jumătate israelieni, iar ceilalți din Australia, S.U.A., Canada ș.a.

● Asociația rabinilor din S.U.A. a format o comisie care va lua decizii noi într-o serie întreagă de domenii, cum ar fi: cîți oaspeți trebuie invitați la nunți, la bar-mitzve sau la aite

festivități de acest gen, pentru a se evita ca acestea să ducă gazele la risipă și chiar la daatorii.

● Primăria Parisului și Comunitatea Evreilor din capitala Franței au împiedicat demolarea unui cimitir evreiesc antic de lângă Paris. Aceste instituții au refuzat să dea curs favorabil cererilor unei societăți de construcții care a solicitat ca terenul respectiv să fie destinat construirii de blocuri.

● O delegație a Federației Comunităților Evreiești din Canada a propus Comisiei pentru minoritățile naționale din Parlamentul de la Ottawa o schimbare în Codul penal, pentru a facilita traducerea în fața justiției a celor vinovați de propagandă rasistă și de discriminări după criterii religioase.

● O întrunire de savanți evrei din Israel și din țări din toamna anului 1984 la Singapore.

SĂRBĂTORIRE UNESCO — MARIA FILOTTI

Nu demult, la Braila a avut loc un festival artistic consacrat centenarului mării actriței Maria Filotti. Desfășurat în cadrul calendarului UNESCO, sub egida Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Braila, Asociației Oamenilor de Artă din Instituțiile Teatrale și Muzicale și Teatrului Dramatic „Maria Filotti” din Braila, manifestarea a cuprins vernisajul unei expoziții documentare, evocarea „Maria Filotti — artist și cetățean”, mai multe spectacole dramatice și muzical-literare, precum și prezentarea filmului „Amintirea unei artiste” (regia: Savel Stîpoul, scenariul — Remus Nasta, muzica — Harry Maiorovici). Manifestările, care au readus în fața publicului figura și creația mării actrițe, s-au bucurat de un frumos succes. A fost omagiat, cu acest prilej, și talentul compozitorului Harry Maiorovici, invitat, împreună cu Eva Maiorovici, la festivitate.

EXPOZIȚIE FILATELICA

„Ziua mărcii poștale românești”, prilejuită de împlinirea a 125 de ani de la apariția primului timbru românesc, a fost marcată și la Cluj-Napoca de o amplă expoziție, dedicată împlinirii unui sfert de veac de la înființarea Asociației filateliștilor din România, precum și „Anului internațional al comunicațiilor — 1983”, sărbătorit sub egida O.N.U. Organizată în saloanele Muzeului de Artă din localitate, expoziția însumează 189 de panouri, cu mii de piese, cuprinzînd 39 de colecții ale unor pasionați filateliști din județele Cluj, Dimbovitza și Hunedoara. Expoziția a prilejuit și lansarea unei stampe omagiale, aplicată pe un întreg postal, corespunzător evenimentului.

BLĂNURI DIN FIBRE ACRILICE

Un colectiv de specialiști de la Centrul de cercetări pentru fibre chimice din Săvinești (jud. Neamț) a pus la punct tehnologia de fabricație a fibrelor acrilice speciale, destinate obținerii blănelor artificiale tesute sau tricotate. Fabricate experimental, în colaborare cu unități ale industriei ușoare, acestea prezintă caracteristici superioare celor realizate din fibre poliamidice.

ARANJAMENTE FLORALE

Tehnici de prezentare a florilor, cerințele plantelor decorative de apartament, comerțul cu flori, aranjamente florale în alte țări (Japonia, Olanda etc.), dănuțorii florilor, aranjarea, păstrarea și recondiționarea florilor în magazine și locuințe, „Simfonia lălelelor” au fost cîteva dintre interesantele teme de expuneri și dezbateri programate de manifestarea intitulată „Aranjamente florale”, care s-a desfășurat la Brașov timp de zece zile. Premieră în România, la această manifestare și-au adus contribuția inginerii, horticultorii, arhitecții, specialiști în design, precum și vinzătoare de la magazinele de flori din întreaga țară.

DIGURI PENTRU PROTEJAREA PLAJELOR

Pe litoralul Mării Negre a început construcția unor noi diguri, care vor însuma, într-o primă etapă, o lungime totală de 6 600 m, amplasate în zona cuprinsă între stațiunile Mamaia și Eforie Sud, cu scopul de a proteja falezele și plajele împotriva eroziunilor provocate de valuri. În dreptul stațiunii Eforie Nord s-a prevăzut și construirea unui port cu o suprafață a acvarului de 3,5 ha, care va servi, la început, la executarea lucrărilor hidrotehnice amintite, iar apoi ca port de agrement.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Chief Rabbi dr. Moses Rosen

The Bo Pericope (Exodus 10—1)

START OF THE ROAD
HEART AND MIND

וְהָיָה אֵלֶּיךָ עַל יָדְךָ וְעַל מַצְוֹתָיִךְ בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצֵאתִיךָ מִמִּצְרָיִם
(שמות י"ג-טו')

"And it shall be for a sign unto thee upon thy hand, and for a memorial between thine eyes, that the law of the LORD may be in thy mouth; for with a strong hand hath the LORD brought thee out of Egypt" (Exodus 13.9).

This is the verse regulating the ritual that accompanies the morning prayer (except on the Sabbath and holidays) when we put on the phylacteries (Tefillin). The exodus from Egypt signified the collective maturation of the people liberated from slavery. So far their fate had been in the hands of their oppressors, and they did not even realize that they could possibly change it. When the chains of their slavery were broken, they learned that fate is governed by God, and that they themselves had the possibility of improving it.

What is true of the community is also true of each person. When a Jew is thirteen, he is considered a man who has crossed the threshold of maturity and has an awareness. The memory of our liberation from Egypt must make him listen to the message of the Heavenly Father who guides his steps, and to the call that he should become the master of his destiny.

The phylacteries hold the chapters of the Bible telling us of belief in God and his uniqueness, of our love for Him, of the idea of reward and punishment, and of the exodus from Egypt. Their contents therefore sum up the fundamental ideas of Judaism.

We put the Tefillin on our left arm, on the heart, and on the forehead, on the brain, in order to signify that we place our soul and mind, our feeling and thinking in the service of these ideas. Judaism is not content with blind faith that derives only from the heart and is not controlled by reason. Every endeavour must be made not only to feel, but also to know God. That is why our religion is called *torah*, "the teaching".

Credo quia absurdum. "I believe although it is absurd," is an anti-Jewish slogan. We search, learn and inquire. We pass arguments through the sieve of reason. That is how we create the roads of access to God.

The great Maimonides told the following parable to illustrate the difference between those who approach God only with the heart and those who do so with the mind.

On the top of a tower, he said, there was a teacher whom his two disciples loved very much. The way to the top was very complicated and difficult. Overwhelmed by his longing, one of the two disciples stood at the gate of the tower and wept. The sage took pity on him, descended, took the disciple by the hand and led him to the top of the tower. The other disciple started climbing the stairs on his own, lost his way, turned back and started anew. He stumbled, fell, rose and continued. Persevering and tireless, he would not be deterred by any obstacle. Eventually he found the way.

Both disciples reached their aim. The difference is this: whereas the first solved the problem only for himself, the second succeeded in discovering a way that could also be followed by others.

Tefillin shell rosh, the phylacteries placed on the forehead, therefore testify that we shall seek to approach God by logic. This does not mean that we shall make the mistake of believing that we can reach this sacred aim by cold reason alone, without a warm heart. Belief must be strongly anchored in the depth of the soul.

"Where is God?" somebody asked young Naftali, who later became the rabbi of Ropschitz. "Wherever he is allowed to enter," was the prompt reply.

Tefillin shell gad, the phylacteries placed on the left arm, have the purpose of opening wide the gates of the heart in order to let God enter the depth of our soul.

It is this synthesis of mind and heart, of reason and sentiment that sums up our concept of the relationship of Man and his Maker.

Commemoration of the Community's
martyrs

"Blessed be for ever the memory of our dear martyrs". This was the predominant thought of the members of our Jewish community who came — young and old, to the Choral Temple in the evening of 23 December, 1983, to honour the memory of the martyrs who, 43 years ago fell victims to the odious pogrom committed by the legionary gangs against the Jewish population of the capital city on 21—23 January, 1941 (23—25 Tevet 5701).

His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and Mrs. Rosen, the leaders of the Federation of Jewish Communities and of the Jewish Community of Bucharest, relatives of those who fell in the tragic

representative of Romania's Jewry and as eye witness, recalled the events we commemorate in all their dramatism.

Afterwards, His Eminence, who was joined by lawyer Emil Sechter, general secretary of the Federation of Jewish Communities, eng. Theodor Blumenfeld, chairman of the Jewish Community of Bucharest, senior rabbi Marilus and accompanied by cantors W. Harnik and A. Jucovski, said the "Eil Male Rachmim" prayer, uttering the names of those parishioners known to have been killed on the days of the fascist legionary pogrom. His Eminence then said most piously a Kadish.

The next day, in the morning, a pro-

Prayer...

„אָל תּוֹרַשׁ וְאֵל תּוֹשָׁקוֹת קָל"

circumstances of the pogrom, many parishioners were at the Choral Temple. Taking part in the Hazcara were members of the Embassy of the State of Israel in Bucharest, headed by His Excellency, Ambassador Zwi Brosh.

The united choirs of the Talmud Torah students performed musical pieces suited for the sad occasion. Cantor A. Jucovski, accompanied by the Choral Temple choir sang religious songs. Actor Dan Schlan-ger of the State Jewish Theatre recited the poem "The city of slaughter" by Haim Nachman Bialik. Film slides with scenes of the terrible days and nights of the legionary pogrom were then shown.

The full significance of this commemorative solemnity was strongly spotlighted in the moving, heartbreaking sermon held by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, who, both as prominent

cession was held to the graves of the martyrs killed during the fascist legionary pogrom of 1941, to the cemetery in Șoseaua Giurgiului.

Taking part in this sad commemoration were His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, leaders of the Federation of Jewish Communities and of the Jewish Community of Bucharest, members of the Embassy of the State of Israel in Bucharest, at head with Mr. Zwi Ravner, counsellor at the Embassy as well as hundreds of parishioners, many of whom were relatives of the pogrom victims.

The religious service was officiated by His Eminence, assisted by senior rabbi I. M. Marilus and senior cantors A. Jucovski and W. Harnik. His Eminence said a Kadish in an atmosphere of profound recollection.

Lectures

The Jewish cultural activity of the Federation of Jewish Communities of Romania found expression in a number of fresh lectures and other events held in Bucharest and various towns of Romania. These were:

In Bucharest: The symposium "The situation of the Jews in Romania between 1940 and 1944" held by dr. Nicolae Minei and prof. dr. Mircea Ioanid.

The lecture "Kafka and the crisis of Jewish identity" was held by publicist Ticu Goldstein.

An evening of poetry was devoted to poetess Maria Banus.

In Timișoara, Arad, Deva and Alba Iulia, prof. Carol Weidmann held a lec-

ture marking the 75th birthday of Simon Wiesenthal, well-known searcher of Nazi war criminals. In Arad, lawyer dr. Ivan Rado spoke on "The anguish of contemporary Jewry".

In Cluj-Napoca I. M. Ștefan (Alexandru Sergiu Schrager), publicist and writer, lectured on "Exact sciences in the Judaic Antiquity and Middle Ages".

Musicologist Papier Ladislau spoke in a number of localities in the country on A. Rubinstein, Horovitz, Daniel Barenboim.

In Timișoara, prof. Victor Neumann spoke about Jewish community life in Hungary.

Two Jewish composers fêted

On 20 December, 1983 a Leib Nachman musical evening was held, that was presided over by eng. Theodor Blumenfeld, chairman of the Jewish Community of Bucharest. Works by the composer were performed by well-known musical personalities like pianists Ana Iftinchi (who also spoke about the composer's works) and Irina Lăzărescu, both didactic cadres of the "Ciprian Porumbescu" Conservatory of Bucharest. Professor Ecaterina Gherson, accompanied at the piano by prof. Clara Friedman present in first audition works of the composer.

On 26 December, 1983, the well-known composer Ludovic Feldman was fêted on his 90th birthday. This celebration was organised by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and Mrs. Amalia Dr. Rosen.

Speakers on the occasion were composers and musicologists: Anatol Vieru, Doru Popovici, Ștefan Niculescu, Dumitru Capoianu and Dumitru Bughici. The "Musica Nova" group, conducted by Mircea Oprean and first-violinist Avy Abramovici, accompanied by prof. Irina Staicu, played works of the fêted.

